ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4883 — 1/14 ՄԱՐՏ 1902 — ՈՒՐԲԱԹ — 4 ՋԻԼՀԻՃՃԷ 1319 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4883

درعلیه ده غلطه ده (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեանց Խան

Les abonnements sont reçus
à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

ԳԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԻՒՈՎ

Տարեկան 140 ղրուշ
Վեցամսեայ 70 »
Եռամսեայ 40 »
Տասնամեայ 40 ղրուշ
Վեցամսեայ 26 »
Գրամի փոխարէն փոստի դրոշմ կ'ընդունուի, 116 դրուշի փոխարէն 106 դրուշի հաշուով։

Ոչ-պաշտօնական թղթակցութիւնները ներկայացնող կը վճարուին։

Ժամանակագրութեան համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ ԸՄԲՌՆՈՒՄԸ

Անգիալերը Մուչէն գրուած կարեւոր թղթակցութիւն մը մասնաւոր կ'ընէր ընկերային շատ ցաւալի վէճը մը, որ գոյութիւն ունի Մշոյ գաւառին մէջ և շրջակաները, այն է հարցնել աղջիկներուն համար պահանջուած գրամօժիտի, սովորական բառով խալանի դրութիւնը, որ ամուսնութեանց գլխաւոր արգելքներէն մէկը կը հանդիսանայ այդ կողմերը։

Նախ սա ըսենք թէ խալանը կամ կալանը միւդ հակառակն է բրախմայէն։ Մինչ մայրաքաղաքի, իմաստի և նման քաղաքներու մէջ, աղջիկն է որ կը վճարէ մարդուն, որպէս զի իր ձեռքն ընդունի, ընդհակառակը. Մշոյ գաւառին և բոլոր չէջկայ գաւառներուն մէջ մարդն է որ պիտի վճարէ աղջիկն, որպէս զի այդ վերջինը յօժարի իր ձեռքը չհորհել իրեն։ Աւելորդ է ըսել թէ ասիկա ուրիշ բան չի նշանակեր, բայց եթէ գաւառներու մէջ աղջիկն ունեցի յարգ ունի քան մարդը։ Սակայն այնպէս կարծուած է թէ Արեւմուտքի մէջ է որ (Ուրոպա, և.) գեղեցիկ սեռին յարգը ունեցի հաւասարուած է, մինչդեռ իրականութեան մէջ հիւղ հակառակն է, քանի որ դրամօժիտի խոչընդոտ մէջ մանչը չունի կը գտնուի, ըստ որում ինքն է որ կը վճարուի և ոչ թէ աղջիկը։ Ո՛չ ազգէն նիւթական ըմբռնումով միշտ ան է որ կը յարգեն՝ որուն արժէքը աւելի կը չափուի դրամագէս։ Իսկ անդին, արեւելեան երկիրներուն մէջ աղջկան յարգն է որ աւելի կը հանդիսանայ, քանի որ ինքն է որ կը վճարուի։

Զանգ մանրամասնութեանց և քննութեանց մէջ թէ անհնարկան ի՛նչ պայմաններու արդիւնք են այս տարբերութիւնները և թէ նիւթական տեսակէտով վճարուողը աւելի յարգի համարուած պարագային՝ բարոյական տեսակէտով ալ իրօք այնպէ՞ս է թէ ոչ, այլ միայն կ'ուզենք սա կէտը յաւուրս ուշադրութեան առարկայ ընել թէ կալանի այդ սովորութիւնը նոյնքան վնասակար է և արդեւք ամուսնութեանց. որքան բրախմայի դրութիւնը։ Բազմ. լի է որ վերոյ թէ՛ մէկը և թէ միւսը։ Հաւանական չէ որ վերջինը վերոյ, և ընդհակառակը աւելի հաւանական է թէ հեռ գեհեան ճարակի և ընդհանրապես, իսկ յոյս կայ թէ կալանի սովորութիւնը կամաց կամաց պիտի անհետանայ։ Բայց առայժմ քանի որ կը տիրէ, իր վնասներն ալ կը գործէ, որով բազմաթիւ հարցնու աղջիկներ չեն կրնար ամուսնանալ միայն անոր համար որ իրենց արժէքն չափ վճարում ընող չկայ, իրենց ծնողաց, զի հակ է գնալու թէ խալանէն կամ կալանէն աղջկանց ծնողաց են որ կ'օգտուին։ Փոխադարձաբար ալ նոյնքան բազմաթիւ չափահաս երիտասարդներ սիրուած՝ ամուսիր կրնան չառնել տեղիք. վասն զի չեն կրնար վճարել հարկ եղածը, աղջկան մը ձեռքը խնդրելու համար։

Թրախմայի և խալանի հակընդդէմ այս երկու դրութիւններու մեծագոյն մէկ տարբերութիւնն ալ սա բանին մէջ կը կայանայ որ մինչ առաջին պարագային՝ մեծարուողը, երիտասարդն է որ հետամուտ կ'ըլլայ գաւառի մը ձեռք բերել և ապա իրեն լծակից մը առնել, երկրորդ պարագային՝ վճարուողը աղջիկը չէ որ կը հետապնդի դրամին, այլ իր ծնողքը միայն, մինչ եթէ իր կամքը հարցուէր, կամ ազատ ձգուէր. բնաւ այդպիսի պահանջում չէր ըներ։ Կը հեռանի ասկէ թէ գաւառի մէջ աղջիկը աւելի յարգ ունի, հակառակ իր կամքին և գիտակցութեան, իսկ մայրաքաղաքին մէջ երիտասարդը իր իսկ կամքով, գիտակցութեամբ ու փութով կը ջանայ բարձր գին մը ձեռք ձգել, կամ որ նոյն է, ինքզինքը կարելի եղածին չափ սուղ արժեցնել։ բայց թէ ասոր հետեւանքը կ'ըլլայ տարիներ տարիներու վրայ դնել և ապասել, ոչ ոք պատասխանատու է ասոր իրմէն զատ։ Այդպէս չէ սակայն գաւառի աղջկան պարագան. անիկա կը պահուի, ամուսնութենէ կ'արգիլուի չատ անգամ, հակառակ իր կամքին և փափաքին։ Բուն թէ ինքը կը բռնաբարուի միայն անոր համար որ իր ծնողքը կը յուսան աւելի արժէքներ ու աւելի սուղ գինով հարսնութեան տալ։

Հակիրճին այս երկու չարիքներուն մէջ ազգին ընդհանրութեան առումը հաւասարապէս կը տուժէ թէեւ, բայց ուր որ բարոյական տոյժ մը աւելի կայ, այն կողմը աւելի պէտք է ուշադրութիւն։ Վերը ըսուածներէն յայտնի եղաւ որ գաւառի աղջիկն աւելի կարեկցութեան արժանի է։ զի հակառակ իր կամքին և բնազդին է որ կը չահագործուի։

Այս պարագային պէտք է ուրեմն ամէն ջանք ու միջոց ի գործ դնել, պաշտօնական և ազգային, գաւառի ազնիկան բարոյական ազատագրութեան համար, որպէս զի անոր ծնողքը դադրի ալ եւս անոր բաղդին վրայ խաղալու և առանց մեծ գումար մը ձեռք ձգելու, գանիկա հարսնութեան չտալու չահասիրական սովորութենէն, որովհետեւ ինչպէս այս կողմերը աղջկան համար դժուարացած է բրախմայի գումար գտնել և ամուսնանալու գաւառներու մէջ ալ, երբեմն սարդը կը դժուարանայ խալանի համար հարկաւոր եղած գումարը հայթայթել և կին մը առնել։ Այս անկարողութեան հետեւանքով կը ծնին անչափ և այնպիսի չարիքներ, զորս ուշադրդ է թուել։ Այդ չարիքներուն մէկ տեսակն է աղջիկներու առեւանգումը, որուն կը հետեւին շատ անգամ կռիւ, դատ, բանտարկութիւն, այլեւայլ ընտանիքներու մէջ անհաշտելի քէն և տարաձայնութիւն։

ՕՈՒՍԱԿ

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՀԱՅ. ՄԱՍՆԻԿՆԵՐՈՒ ԱՌՈՒԹԻՒ

ՍԵՌԱԿԱՆ ՀՈԼՈՎ

Ժամանակէ մը ի վեր հայերէնի սեռ. հոլովի մասնիկները ուշադրութիւնս գրաւած են, ատոնց և պարսկերէնի նմա նոնոյն մասնիկներուն միջեւ սերտ առնչութիւն մը կը նշմարեմ։ Թէև պարսկերէնի մէջ հոլովումի օրէնքը բոլորովին տարբեր է, անուններու բուն հոլոգականէն և վերջաւորական (տեսակ մը սեռ. և արտ.) հոլովի գաղ, նախդիրներով կը հ.լ-վին առանց կորսնցնելու իրենց բուն ձեւը. բայց նկատած եմ որ մեր սեռականի մասնիկները թէ՛ ձեւով և թէ իմաստով պարս. քանի մը մասնիկներու հետ որոշ նմանութիւն մը ունին։

Հիմա ասենք՝ եղակի հիմ բռնելով, սեռական հոլով չունող գլխաւոր մասնիկը ի, ասիկա պարսկերէնի մէջ վերջաւորական մասնիկ եղած է, այսինքն ի առաջին հեա՝ որ յետադիր մը է թէ՛ ձայնով և թէ նշանակութեամբ նոյն է։ Պարսիկը պատի պէհիարի(*) (Հ.Փըզի Շեղոզի) կ'ասէ, ուր պէհիար՝ գաղուն բառը ի մասնիկով վերջաւորական ածական կ'ըլլայ և կը նշանակի գործանային հով, իբր ածականի և գոյականի կապակցութիւն. հայերէնի մէջ կ'ըսենք. տուն աղխատի, որ թէեւ յարակցեալ և յատակցուցչի օրէնքով կապակցութիւն մըն է, բայց յատակցուցչի մասնիկը միւնոյն ի առաջ է և էապէս՝ տղգաստի վերաբերող առնն կը նշանակէ։ Այսպէս նաեւ երբ կ'ըսենք տուն Աստուծոյ, տձայն մարդոյ տառակ Սողոմոնի, կը հասկցուի առն մը որ կը վերաբերի կամ յատուկ է Աստուծոյ, ձայն մը որ մարդու կը վերաբերի կամ յատուկ է և տառկներ որոնք կը վերաբերին Սողոմոնի ևն. հետեւաբար մեր սեռական հոլովը նշանակութեամբ նոյն է պարսկերէնի եհ-ի չինուած վերաբերական ածականին հետ, ուրեմն սեռականի ի մասնիկը նոյն է պարս. եհ այսինքն ի վերաբերական մասնիկին հետ։

Արդէն հայերէնի մէջ ի ով չինուած վերաբերական ածականներ գտնուիլն ալ նոյն բանը կը հաստատէ, զղենձ՝ զղենձի, երկաթ՝ երկաթի, որոնց պարսկերէնը կ'ըլլայ միսի կամ միսին ահնի կամ ահնինի։ Սեռականներուն վերջի մասնիկներուն վերաբերական իմաստ մը տալը հաստատելու համար ասկէ աւելի խօսել չարժեր, արդէն դրաբարի մէջ սեռական հոլով գոյականի մը երբեմն իբր ածական առնուիլն ալ բաւական է այս պարագան վճռապէս հաստատելու։ Ս. Գիրքի մէջ «Ազազ ոսկւոյ և արծաթոյ» ըսուած է «սկեղենք և արծաթեղենք» ըսելու տեղ։

Հիմա գանք սեռական չինող միւս մասնիկներուն, որ են ՈՇ. ՈՒ, ԱՇ, Ա(). Ի(), ասոնք ալ պէտք է քննել հասկնալու համար թէ արիւնաին հետ առնչութիւն ունին թէ ոչ։

Նկատած եմ որ պարսկերէնի մէջ ալ միւնոյն ձայներով վերաբերական ածականի մասնիկներ կան, ինչպէս պիտի տեսնենք հիմա։ ՈՇ և ՈՒ հանդիսացած են պարսկերէնի Վ.Ավ. այսի ը՝ ՈՒ մասնիկին, որ ինչ ինչ անուններուն վերջը կցուելով տեսակ մը վերաբերական ածական չինած է, Հինա՝ Հնդկաստան, Հինաստ՝ բրիկ հնդկաստանցի, որ ի մէջ այլոց Հաֆիզի Շիրազիի նշանաւոր մէկ կազելն մէջ իբր ածական գործածուելով խալի հինստ ըսուած է և նշանակէ հնդիկ այրերը։ սեռ պիսակ (մարդ. և.)։ Այս մասնիկը պարսկերէն քանի մը գաւառաբարբառներուն մէջ ի մասնիկին տեղ կը գործածուի յաճախ, մէկէոու կ'ասէ մէկէքի հրեշտակային ըսելու տեղ, փէյեհկիու կը գործածեն, փոխանակ ըսելու փէյեհկի, վարդային։

ԱՇ նոյն է պարսկերէնի էիՖ այսինքն Ա վերաբերական մասնիկին հետ։ Մէսիհ՝ Ռ.խաոս, Մէսիհա՝ Ռրիստոնէական, զոր ճեՖեռ բառին հետ բարդելով ըսած են Մէսիհա նէՖէս՝ Ռրիստոնական չունչ ունեցող. քրիստոսանման։ քէշ՝ Թագաւոր կամ Պարսից քէյ կոչուած թագաւորներուն մականունը, Քէյա՝ Քէյ սերունդի վերաբերող։

ՈՒ և Ա մասնիկներուն իբր վերաբերական գործածութիւնը խիստ սահմանափակ է պարսկերէնի մէջ, բայց ի քանի մը գաւառաբարբառներէ։ Ասոնց վերջը ՆՈՒՆ կցուելով ՈՒՆ ԱՆ ձեւով ալ գործածուած են, հիւմառուն՝ կոյսերական և արքայական, փեհլիվանի՝ պահլաւ ցեղէ, հսկայ. միւլիւմ՝ մբռնիլման մահմեդական ազգէ։ Հայերէնի մէջ Մեկհան և Տիրան անունները ալ կը նշանակեն Մեկրի և Տէրի վերաբերող։ Կայ մականունները բուն (*) վերջաւորութիւնն ալ միւնոյն մասնիկն է։ Իսկ ԱՆ ԻՆ և ԵԱՑ՝ հարկ չկայ բացատրելու թէ վերոյիշեալ երեք մասնիկներուն հետ նոյն են։

Տրկանը՝ որ ձեւով սեռականէն տարբերութիւն չունի ընդհանրապէս, իմաստով ալ նոյն է։ ան ալ վերաբերութիւն ցուցնող հոլով մըն է, արականը յաճախ գործողութեան որա՛ վերաբերելը կը ցուցնէ, իսկ սեռականը՝ գոյականին կամ զարդարի մը վերաբերութիւնը։

Թէև հայերէնի հոլովման կերպը՝ իրեւ հոլովական լեզու, երեւոյթով արաբերէնի շատ կը նմանի, բայց երբ արաբերէնի հոլովումները քննելու ըլլանք, կը տեսնենք թէ այդ երեւոյթը լոսարուսկի և կեղծ բան մըն է։ արաբերէնի մէջ պարագային համեմատ սեռականի հոլովածները եղող Ի էն զատ՝ միւսները բոլորովին անհամապատասխան են հայերէնի. օրինակի համար, ՈՒ՝ ուղղականի ձայն է, մինչդեռ հայերէնի մէջ՝ սեռականի, արականի և գործիականի։ Է՝ ի մէջ այլոց յաճախ հայց. հոլովի կը վերաբերի, մինչդեռ մեր մէջ միայն բացառական մասնիկ է։

Վերոյիշեալ ի մասնիկով հայերէնի մէջ այլ և այլ վերաբերական ածականներ ալ կը լինուին ճիշդ պարսկերէնի պէս, օրինակի համար, հայ. անճառելի, անհասանելի։ Պարսկերէնի մէջ ալ անբերեալութիւնը վերջը միւնոյն իմաստը կուտայ, նակուիՖէնի՝ անասելի չըսուելիք. փուչիտէ՝ հոգնելիք եւն։ Հայ. անուն՝ անուանի, զարմ՝ նամ՝ նամի, ունեցող՝ շնանութեամբ. այս կարգէն են կորով՝ կորովի, ծարաւ՝ ծարաւի, յարգ՝ յարգի եւն։ Վայր՝ վայրի, մեծ ազգ՝ մեծազգի, ինչպէս պարսկերէնի մէջ կ'ըսուի աՖլի՝ գաշ, ասէլի՝ դաշտային, բուս՝ յոյս, բուսի՝ Ցուսասանցի և յուսական։ Դեռ ուրիշներ, զորս մի առ մի թուել շատ երկար կ'ըլլայ։

Բայի մը հետ ալ ՈՇ կամ ՈՒով չինուած ածականներ ցոյց տանք, եմ՝ եմոյ, համ՝ համոյ, ազգ՝ ազգոյ, հատ՝ հատու, հարկու, սպասարկու և.։

Ս. Ճ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ՎԻՐԻԳԱԿ.—Գլ. օրուան Թիւին մէջ հրատարակուած յօդուածին սա պարբերութիւնը՝ «Ճանաչէլ ածանցեալ և.» մինչև «հեռու կը դասուի անկէ», «խելամուտ լինելով» սկսեալ պարբերութենէն առաջ պիտի ըլլայ։ Նաեւ՝ «զաշնը պէտք է կարդալ «զաշ». նոյնպէս ն առաջի Բ ի փոխելու և.» մասը պիտի ըլլայ «ն առաջի Բ ի առջեւ Մ ի փոխուելուն»։

Ս Ճ.Կ.

ՇԱՄԱԽԻՒ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

(Թղթակցութիւն «Արեւելքի»)

ԿԱԼՈՒԴԱՑ, 15 Փետրուար

Ցուսվար 31ին ցերեկուայ մէկ ժամին, սկսաւ մի սարսափելի, չտեսնուած երկրաշարժ, որ շարունակեցաւ էր ամբողջ կէս ժամ։ Բացեայ մի սարսափելի սեսարան։ Այնպիսի փոշի բարձրացաւ, որը օդը մթնեց և դէսուդէն ընկնող մարդիկը, չփոթուած գլուխը կորցրած չէին կարողանում ճանաչել միմեանց։ Ընդհանուր խառնաշփոթութեան մէջ ամէն մէկը ազատում էր ազատել իրան և իրենցներին, բայց երկիւղից և յուսահատութիւնից խելակորոյս եղած, հարցնելու չէին տալիս իրանց, թէ ի՛նչ են անում։ Դա մի սարսափելի, տարբերան թշուառութիւն էր։ Մարդիկ փախչում էին ամէն ուղղութեամբ, աղաղակում էին և ոգնութեան էին կանչում, կենդանիները ոռնում էին, թռչունները դիպչում էին ցանկերին և պարիսպներին, իսկ այդ ժամանակ տները, խանութները և աղօթարանները խարսակվում էին, քանդվում էին։ Քանդիւներով, հարիւրաւոր մարդիկ կենտանի թաղվելով իրանց տակը։ Երեկոյեան մօտ, երբ խառնաշփոթութիւնը մի փոքր դադարեց, իւրաքանչիւրը սկսեց որոնել իր մերձաւորներին, մանուկներին, կանանց եղբայրներ, քոյրերին, քաղաքը վերադարձան նրանք, որոնք ազատուել էին փախչելով չքշկանները։ Տանիքների պատկերը անհիւանդագրելի է։ ամբողջ քաղաքում բարձրացան հեծեծանքի, օգնութեան կանչող ձայներ։ Աղջականների, բարեկամների բացագանչութիւնների մի ընդհանուր վայնասուն։ փլած տների տակից հրաշքով ազատուած մանուկները, հեծկլտալով և լալով անդիսակօրէ հարցնում էին անցողներին իրանց ծնող երի մասին։

Մի խօսքով, մարդ խօսք չէ գտնում նկարագրելու տանջանքների այն պատկերները, որոնցից մարդու սիրտը կտրուկ է լինում...

Ցուսվարի 31ին, ցերեկվայ 1 ժամին, փետրվարի 1ի առաւօտը, գեռնի 40 ղրդ ցնցումներ եղան, որոնք ամէն ակամ ուղեկցվում էին սառորկրկեայ հարուածներով։ Իւրաքանչիւր նոր ցնցումի ժամանակ փալ էին գալիս տները, քանդվում էին պատերը կամ կամարները։

Բաղանիքների փլատակների տակ ապրած մանուկների և կանանց թիւը դեռ ևս յայտնի չէ, բայց մարդկային զոհեր խիստ շատ են։ Բոլոր հին յիշատակարանները և ամրաշէն տները, չը խօսելով սրդէն մանրերի մասին, խորտակված են։ Հաշտարար գլխաւոր մղկիթը, որ ութ հարիւր տարուց աւելի գոյութիւն ունէր և հին արաբական ճարտարապետութեան հազուագիւտ յիշատակներից մէկն էր, կիսաւերակ է եղած։ քանդվեցին նաեւ ուրիշ աղօթարաններ և եկեղեցիներ ևս։ Քանդված է ամբողջ բազարը, նրա մի մասը խորտակման ժամանակ սկսված հրդեհի բռնին է դարձել։

Բնակիչները սարսափելի թշուառ դրութեան մէջ իսկան։ ոչ օգ ոչ հաց ունի ոչ ջուր, ոչ փայտ, ոչ էլ լուսաւորութիւն։ գիշերները քաղաքը ընկղմվում է մի անթափանցելի խաւարի մէջ, որը ուռճանքների և հեծկլտանքների հետ սարսափելի տպաւորութիւն է գործում։ Ցուրտը ևս իր կողմից, սատակացնում է ընդհանուր թշուառութիւնը։ Առանց չափազանցելու, կարելի է ասել, որ ոչ մի Շամախեցի այժմ ապատան չունի և բոլոր բնակիչները անց են կացնում ցերեկները և գիշերները բաց երկնքի տակ, մեծ մասամբ, համարեա, մերկ։ Սիրտ դրսից չուտով օգն ութիւն չհասնի, բոլոր բնակիչները կը կորչեն։ Ցերեկները քաղաքում չէջում են երեխաների և կանանց ամբողջ խմբեր, ցնցոտիներով և գլուխները հոց մուրալով։ Հարուստները և ազատները միեւնոյն դրութեան մէջ են գտնվում և ոչ մէկի մտ չը մնացին մէջնցներ ոչ միայն ուրիշներին օգնելու, այլ և իրանց կերակրելու համար։

* * *

Ակամտես մը սպէս պատմում է Շամախի վիճակը.—Դժուար է նկարագրել այն ազէսը, որին ենթարկվել են Շամախեցիները։ ամբողջ քաղաքը,— մօտ երեք հազար տուն,—բացի 20–30 տներից, բոլորվին քանդված է։ Տները դարձել են քարի և հողի կոյտեր։ Փլատակների տակ մնացել և մնում են մի քանի հազար մարդիկ։ Գեղումների ժամանակ գտնված են մօտ 800 դիակներ։ չատերը ոչնչացել են բաղանիքներում։ Փրուանքներում աղերսում էին, որ չատաղները կատարվում են զօրքերի միջոցով օգնիչներների հսկողութեան տակ։ փորուածքներ անում են և մասնաւոր մարդիկ։ Բաղանիքներից մի քանիսի մէջ, երկու օր հոգի տակ մնալուց յետոյ, գտնվեցին դեռ ևս կենդանութեան նշոյներ ցոյց տուող մարդիկ, որոնցից մի քանիսը չատով մեռան, միւսներին օգնութիւն ցոյց տրվեց։ Մի բաղանիքում, որտեղ գտնվեցին կենդանի մնացածներ, հայրը ճանաչեց իր աղկան, բայց իսկոյն փորուածքը փլել եկաւ և նրանք նորից թաղուեցին հողակոյտերի և քարերի տակ։ Բաղաքում դիակի գարշահոտ է տիրում։ Փողոցներում ընկած են և կենդանիների դիակներ։ Հրատարակում սարքած է վիրակապութեան կայարան։ Առանց հանգստանալու ուխտաւոր են հինգ բժիշկներ և Ֆելդշէրներ։ կարում են ձեռքեր, ոտներ, կապում են վէրքերը։ Շինված ժամանակաւոր բարակում ոչ պատգարակներ կան, ոչ կայարանի համար տեղերը պատրաստելու։ Վիրաւորվածների թիւը տասնի է։ Վէրքեր կապելու միջոցները և բժշկական օգնութիւնը բաւարար չեն։ Ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը փողոցների մէջ խիստ է վրանները, չինել է խուղեր։ Ժողովուրդը տանջվում է ցրտից և քաղցից։ Երկաթուղիի ցնցումները շարունակվում են, բայց թիչ կերպով։ Ո՛վ կարող է, փախչում է Շամախուց, վերցնելով իր հետ իր ունեցածի մնացորդը։ Շուկայում այլվել են շատ խանութներ։ Ապրանքը տեղ տեղ դեռ ևս այլվում է։ Շատերը հարիւր հազար ռուբլի կորցրութիւնից զրկվեցին։ Այրվեցին տաճարներ դրամներ նշանաւոր գումարներով։ Վնասները միլիոնների հասնում։

* * *

Թիֆլիզից գնացած մի թղթակից հեռագրել կերպով նկարագրում է Շամախիի կործանումը.—Ցուսվարի 31-ին տեղի ունեցած սարսափելի երկրաշարժը իր մեծ ազէսով գերազանցեց այսպէս պատահած անցեալ բոլոր երկրաշարժներից։ Ցրշեալ թիւն ցերեկը, 12ուկէս ժամին, սարսափելի տեղ և բոլորիս տեսագ տեղերս ցնցումը մի քանի բոպէի մէջ, բաւական բուն նշանակութեամբ, աւերեց և գետնի հետ հաւասարեցրեց ամբողջ քաղաքը։ Թաղելով փլատակների տակ հազարաւոր զոհեր։

Դժուարանում եմ նկարագրել և ցոյց տալ ընթերցողին տեղի ունեցած սոսկալի իրականութեան գոնէ մի փոքրիկ նմուշը։ Անչափ բարդութեամբ, մօտ 5000 տան մեծամասնակ փլման ճարճատումը և ընտրերկրեայ վիրաների գոչիւնը ներկայացնում էին մի այլապէս գարշելի օրա, որ կարող է տանջանալ երկու մոլորակների ընդհանրումից միայն։ Բաղաքն և չրջակայքին պատած ամպամանն փոշու մէջից բարձրացած տանկակ հազարաւոր թշուառների վայնասունը, լարդ ու փլուր դարձած վիրաւորների սիրտ կարտաղող մրմունը, տանուտերերի բառաչիւնը և չեռի ոռնոցը միախառնվելով, ներկայացնում էին մի սարսափական ալեկոծման մարմնացումը։ Խաղիճաղանճ սարսափահար բազմութիւնը, էլեքտրականութեամբ ցնցվածի պէս, չտեսում էր գլխակորոյս՝ հասնել և ազատել իր հարազատներ իր հարազատները վիճակը։ Որը տեսնում էր իր ամբողջ ընտանիքը կորած, որը գտնում էր նրա մի քանի անդամներին և որն էլ բոլորին կորուստով փրկված։ Դրանց լաց ու աղաղակը, արտասուքներ և ուրախութեան բացագանչութիւնները,—փառաբանութեան և խուլ տարուելի մի սարսաղարդ ատաղձութիւն էր, որ հասնում էր մինչև երկինք։ Ամէն անցորդի փոշոտներում աղերսում էին, որ չատաղներ փրկանք եղած էին, սկսան յոյզ տրտնջալ թիֆլի, երբ նշմարեցին ժիւլվարէնի նեղս մանելը։

Փաստաբանը մոտվի կը հարցնէր անձկագին։

—Ցանցանո՞ր է մեր։

Նրկուքն ալ խանգաղատանքով սեղմեցին իրարու ձեռքերը, լրելով իրենց մանկութեան ամենի օրերը։ Երբ ժան հագուեցաւ, իր ձեռքը նորէն երկարեց փաստաբանին։

—Չէք յուսար որ այսպիսի պարագայի մը մէջ իրարու պիտի հանդիպէինք։

—Ա՜ռ՛զ, խնդմ բարեկամս։ Ամէն պարագայի մէջ լաւ ըրեր ես դիս յիշելով, որուն համար շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ։

(Շարունակելի)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ՌՕԶ–ՄԱՆՕՆԻ ՎՐԷԺԸ

Բ

ԱՆԴՐՇԻՐՄԻ ՁԱՅՆԸ

Կիրակի Ժիւլվարաքէն ասունէն դուրս ելածին պէս կառք մը վարձեց, դատական պաշտօնատունը երթալու համար։ Կիրակի չատ ազդուած էր կասբարի խօսքերէն, որոնց Թաքուն իմաստին ի զուր կը ջանար թափանցել։ Երբ պաշտօնատուն հասաւ, մատհոգութիւնը ցրուեց։ Վիլլօրիէ իր պաշտպանութեան դիմած էր, իր պարտականութիւնը կատարելու էր։

Քարտուղարը Կիրակի յանձնեց դատական թղթածրարին այն թուղթերը, որոնց պարունակութեանը պէտք է տեղեկանար փաստաբանը, կատարուած քննութեանց արդիւնքին իրազեկ ըլլալու և յաջորդ օրուան հարցաքննութեան պատրաստելու համար Վիլլօրիէն։

Առաջ, ամբաստանեալը դատական թղթածրարին պարունակութեան այն տանն մէջն կը տեղեկանար, երբ Ամբաստանեալ Ատանը իր վճիռը արձակէր։ Այսօր, ամբաստանեալին փաստաբանը և նոյն իսկ ամբաստանեալը կրնայ թղթածրարին պարունակութիւնը իմանալ։

Կիրակի կէս օրէն յետոյ իր ամբողջ ժամանակը նուիրեց թղթածրարին քննութեան ու նօթեր առնելու։

Կատարուած ոստիկանական քննութեան մէջ ամէնէն աւելի ուշադրութեան առնուած կէտերը հետեւեալներն էին.

1. Վիլլօրիէի փախուստը սպանութենէն յետոյ։

2. Գ. Լաուսի հարցումներուն պատասխանելու դժկամակութիւնը և մերժումը։

3. Դիմուած քանի մը հակասութիւններ։

4. Ռօզ-Մանօնէ դատ ուրիշ կնոջ մը արուած ժամադրութիւնը։

5. Դաշոյնը։

6. Գիշեր ատեն այրուած նամակները։

7. Ռօզի դատ նամակները, որոնք խարդաւանութեան առեն երեւան ելած էին։

Այս ամէնը ամբողջութիւն մը կը կազմէին, ատոնց ապացոյցի թէեւ։ բայց բաւական ծանրակշիռ փաստերու և իրողութիւններու ընկերացած, որոնք կը բաւէին կասկած ներշնչելու Վիլլօրիէի նկատմամբ և դատ բանտարկել տալու։

Կիրակի Ժիւլվարէն իր գրասենեակին մէջ գրասեղանին առիւ ա՛ցած, կը խորհէր այդ ամբաստանութեան կէտերուն վրայ։ Նախ չէր ընդունած այն կարծիքը թէ Վիլլօրիէ մարդասպան մը եղած ըլլայ։ Ամէն ինչ կը հակառակէր այդպիսի եզրակացութեան մը դէմ. Ժանի երիտասարդութեան մը դէմ. ոնոր վարած կեանքը, ընտանիքը դասակարգութիւնը ու հարգաւորութիւնը։

Թերեւս բարկութեան ազդեցի մը մէջ դիմած էր այդ ծայրայեղ միջոցին։ Բայց Ժան պաղարիւն երիտասարդ մը էր, կատարելապէս ի՛նքնասէր բնաւորութեանէր, հաշուող, ուժնասէր, մէկ խօսքով անկարող յիմար գործ մը ընելու։ Իր սիրոյն կանուխէն վարժուած ըլլալով սիրային արկածախնդրութեանց, բոլորովին անտարբեր մը եղած էր սիրային խնդիրներու մէջ։

—Հաւանակա՞ն չէ, հաւանակա՞ն չէ, կը գոչէր Ժիւվարէն։

Փաստաբանը որոշեց Վիլլօրիէի անկեղծութեան դիմել, իր դէմ եղած ծանրակշիռ ամբաստանութիւնները հերքելու համար։

—Ինչ որ չէ ըսած դատաւորներուն, պէտք է որ ինծի յայտնէ։

Ցաղորդ օրը, առաւն, Ժիւվարէն բանս գնաց, Վիլլօրիէն տեսնելու համար։ Բանտապետը, իրեն տրուած հրահանգին համաձայն, առանց դժուարութեան բանտարկեալին քով առաջնորդեց փաստաբանը։ Թէև առաւան ժամը տասն էր, բայց Վիլլօրիէ անկողնէն չէր ելած դեռ։ Իր ութերկուսած վիճակին վրայ կը խորհէր։ իր պատիւը ու կեանքը խորտակուելու վրայ էին։ Մերթ յիմարութիւն կը դարձ, իր վրայ եղած ամբաստանութիւնները միտք բերելով։ Ու ձեռքերը ճակատին կրթնցնելով, կը յարէր։

—Ո՛չ, ո՛չ։ չեմ ուզեր խորհիլ այդ ամէնուն վրայ։

Կիրակի բոլորովին ցլատուած, առանց կամքի ու քաջութեան կը դարձ ինքզինքը, երբ Ժիւվարէն իր խցիկն ներս մտաւ։

Փաստաբանը կանգ առաւ Վիլլօրիէի փոքր մահճակալին առիւ։ Այդ կանայի ու հմայիչ աչքերը որոնք Ռօզի ու Ռիֆիէի

Թաշունները դիպչում էին ցանկերին և պարիսպներին, իսկ այդ ժամանակ տները, խանութները և աղօթարանները խարսակվում էին, քանդվում էին։ Քանդիւներով, հարիւրաւոր մարդիկ կենտանի թաղվելով իրանց տակը։ Երեկոյեան մօտ, երբ խառնաշփոթութիւնը մի փոքր դադարեց, իւրաքանչիւրը սկսեց որոնել իր մերձաւորներին, մանուկներին, կանանց եղբայրներ, քոյրերին։ քաղաք վերադարձան նրանք, որոնք ազատուել էին փախչելով չքշկանները։ Տանիքների պատկերը անհիւանդագրելի է։ ամբողջ քաղաքում բարձրացան հեծեծանքի, օգնութեան կանչող ձայներ։ Աղջականների, բարեկամների բացագանչութիւնների մի ընդհանուր վայնասուն։ փլած տների տակից հրաշքով ազատուած մանուկները, հեծկլտալով և լալով անդիսակօրէ հարցնում էին անցողներին իրանց ծնող երի մասին։

Մի խօսքով, մարդ խօսք չէ գտնում նկարագրելու տանջանքների այն պատկերները, որոնցից մարդու սիրտը կտրուկ է լինում...

Ցուսվարի 31ին, ցերեկվայ 1 ժամին, փետրվարի 1ի առաւօտը, գեռնի 40 ղրդ ցնցումներ եղան, որոնք ամէն ակամ ուղեկցվում էին սառորկրկեայ հարուածներով։ Իւրաքանչիւր նոր ցնցումի ժամանակ փալ էին գալիս տները, քանդվում էին պատերը կամ կամարները։

Բաղանիքների փլատակների տակ ապրած մանուկների և կանանց թիւը դեռ ևս յայտնի չէ, բայց մարդկային զոհեր խիստ շատ են։ Բոլոր հին յիշատակարանները և ամրաշէն տները, չը խօսելով սրդէն մանրերի մասին, խորտակված են։ Հաշտարար գլխաւոր մղկիթը, որ ութ հարիւր տարուց աւելի գոյութիւն ունէր և հին արաբական ճարտարապետութեան հազուագիւտ յիշատակներից մէկն էր, կիսաւերակ է եղած։ քանդվեցին նաեւ ուրիշ աղօթարաններ և եկեղեցիներ ևս։ Քանդված է ամբողջ բազարը, նրա մի մասը խորտակման ժամանակ սկսված հրդեհի բռնին է դարձել։

Բնակիչները սարսափելի թշուառ դրութեան մէջ իսկան։ ոչ օգ ոչ հաց ունի ոչ ջուր, ոչ փայտ, ոչ էլ լուսաւորութիւն։ գիշերները քաղաքը ընկղմվում է մի անթափանցելի խաւարի մէջ, որը ուռճանքների և հեծկլտանքների հետ սարսափելի տպաւորութիւն է գործում։ Ցուրտը ևս իր կողմից, սատակացնում է ընդհանուր թշուառութիւնը։ Առանց չափազանցելու, կարելի է ասել, որ ոչ մի Շամախեցի այժմ ապատան չունի և բոլոր բնակիչները անց են կացնում ցերեկները և գիշերները բաց երկնքի տակ, մեծ մասամբ, համարեա, մերկ։ Սիրտ դրսից չուտով օգն ութիւն չհասնի, բոլոր բնակիչները կը կորչեն։ Ցերեկները քաղաքում չէջում են երեխաների և կանանց ամբողջ խմբեր, ցնցոտիներով և գլուխները հոց մուրալով։ Հարուստները և ազատները միեւնոյն դրութեան մէջ են գտնվում և ոչ մէկի մտ չը մնացին մէջնցներ ոչ միայն ուրիշներին օգնելու, այլ և իրանց կերակրելու համար։

* * *

Ակամտես մը սպէս պատմում է Շամախիի վիճակը.—Դժուար է նկարագրել այն ազէսը,

գնել իրանց, որ գուցէ կարողանան կենդանի թաղվածներին ազատել։

Ամբողջովին աւերակների կոյտ ներկայացնող քաղաքին պատկեր դիտողման խաւարը։ Արդէն ցերեկվանից քաղցած, բացօթեայ, առանց ճրագի ու կրակի ս-ղոմելի բաղմութիւնը չը գիտէր ո՛ւր գլուխ, ի՞նչ ճար անէր իր գլխին։

Տներում, խանութներում գտնված կրակներից բաղմաթիւ կէտերի վրա առաջացել էին հրդեհներ։ Այսպէս էին ամբողջ քարվանսարաներ, մեծ ու մանր խանութներ և տներ։ Միլոց և ճար չկար մի բանի։ ամէն ոք իր տուներների շուրջը պտտելով ու վայ տալով, այնտեղ կենդանի թաղվածների վրա էր ողբում։

Հրդեհների բազմատեսակները վերջապես գուռում գտնվող դէպի վերը բարձրացած, սպառնում էին մեծաքաղաքին և բոլորվածները երկինքը։ Այս սոսկալի տեսարանի մէջից հեռու և մօտիկ լսելի էին մարդկային զարհուրելիքի և չուարածութեան յուսահատ աղաղակներ։ Սարսափելի այդ աղաղակների ձայնը ուժեղանում և նուազում էր երբեմն-ների կրկնութիւնների և հրդեհների տարածման ազդեցութեան ակ։

Երեկոյեան ժամը 8ին մէկը միւսից 15 բոլոր յիսուն տեղի ունեցան զարձեալ երկու սոսկալի հարուածներ։ Ահարկու զգուղդեանով փլվում էին աւերակների մնացորդները և գիշերային լուսնեան մէջ միախառնվելով մարդկային գոռում-գոչումների հետ, այնպիսի սարսափելի տեսարաններ էին գործում, որ մարդ կարծում էր թէ այդ երկու որոտալից ձայները ուշքարէին վերջ էին տալու։ Ողբալի և յուսահատեցնող էր տեսարանը։

Աղէտի օրը հինգշաբթի էր, բոլոր բանվիները լիքն էին կոնտոնով, որոնց ամէնի գիրքերը զարձան տասնեակ բանվիքները (բոլոր մէկից)։ Մի ուսում. նարան էլ մի ընդհանուր գերեզման դարձաւ բազմաթիւ թշուառ մանուկների համար իրանց հոյ ուսուցչով։ Հայոց եկեղեցին, որտեղ տասնեակ բազմութիւն կար ննջեցեալ լինելու պատճառով և քաղաքային երկու ուսումնարանները բարեբաղդաբար կանգուն մնալով, սպառում են մահից մի քանի հարիւր հոգի։

Ընդհանուր զոհերի թիւը ենթադրվում մի քանի հազար, որոնցից Հայերի ճիշդ թիւը 30 է։ Աղէտի ցերեկով լինելը ամբողջ կենդանի մնացածներին փրկել է մահից, այն ինչ գիշերով չէին ¹/₁₀ կ՚ազատվէր։

Շարժը դադարում նոյնպէս թէև շատ անգամ էլ փլել։ բայց մարդկային զոհեր գրեթէ չէ տարել։ հէնց այս պատճառով տեղային գունդը և գիւղացիները մեծ օգնութիւն հասցրին իրար գործարար։

Ակնատեսները պատմում են, որ քաղաքից դէպի արեւելք 35 վերստի վրայ մեծ հրաբուխ է բացվել երկրաշարժի հետ միաժամանակ և տեւել է երկու օր։ Այսօր թէեւ շարժը սկսվելուց անցել են օրեր, բայց դեռ սաստիկ և թիեթեւ ցնցումները սաստիկ շարունակվում են։ Գաղթականութեան ծայրը բացվեց և շարունակվում է։ իսկ մեծաթիւ մնացածներս, նստած աւերակների վրա, փողոցներում, դալարում, բաց երկնքի տակ փլատակներով ծածկված։

* * *

Ամենավերջին տեղեկութիւնները առնում եմ Կասպի թերթից։— Բոլոր տեսնողները հաստատում են մի բանում, այն է, որ անհրաժեշտ էին աւելի եռանդոտ կերպով պեղումներ անել։ Աւերակներից հանված բոլոր դիակների թիւն է 2,200,—մի և նոյն ժամանակ փոքրաքանակ մարդիկ։ Կասկած չը կայ, որ եթէ փորոտածքներ աւելի եռանդոտ կատարվէին, շատերին կարելի կը լինէր ազատել։ Բաղաքներից մէկի մէջ պեղումներ անելու ժամանակ, ի միջի այլոց, գտանվեց մի աղջիկ, որ կանգնած էր դռան տակ։ Հէնց որ անցաւ մարքիզին նրա առաջ, նա խնդալ սկսեց վաղել, այնպէս որ նրան դժուարութեամբ կարողացան բռնել։ Մի մասնաւոր տան մէջ մէկ վեց տարեկան աղջիկ մահից ազատվեց, չնորհիւ երկաթէ դրամարկղի, որին նա կպել էր երկրաշարժի ժամանակ։ Մէկ ուրիշ տան մէջ նստած էին սեղանի շուրջը 12 կանայք մի ինչ որ հանդէսի տարիքով։ Երկրաշարժի հէնց առաջին հարուածը քանդեց այն տունը, որի մէջ նրանք նստած էին,—բայց նրանց մերձաւորները իսկոյն փորոտածքներ սկսեցին անել և երեկոյեան ժամ ազատեցին 9 կանանց։ Հետեւեալ օրը ուրախներից հանեցին և մնացած 3 կանանց, բայց նրանք արդէն մեռած էին։ Այս դէպքը ամենից լաւ ապացուցանում է, թէ ո՛րքան մեծ նշանակութիւն ունի շտապողութիւնը փորոտածքներ անելը։ Դժբախտաբար, փորոտածքներ անելու համար իր ժամանակին չը յատկացվեցին գումարներ, և այդ պատճառով լրջականների դիւղացիները խուսափում էին Շամախիի գալուց բանելու համար։ Այժմ, ի հարկէ, չէ կարելի յուսալ որ փլատակների տակ թաղուածները կենդանի մնացած կը լինեն,—իսկ շատ ժամանակ է անցել։ Պատմում են, որ շատ դիակներ այնպէս ալանդակված են, որ նրանց ճանաչել անկարելի է։

Մէկ տեսնողս պատմում է, որ Շամախու լրջականերն արդէն վնասակարիչ ազատութիւն են տրում. Շամախուց դէպի Բագու տանող ճանապարհը լցված դժբաղդութեան տեղից փախչողներով։ Շատերը հիւանդ են եւ ալանդակված։ Այդ բոլորը լուսաւորվում է հրաբուխի ժայթքումով։ Ճանապարհի վրա գտնվող մի քանի գիւղերը քանդված են։ Շամախու ընդհանուր պատկերը սարսափելի է։ Բաղաքի ամբողջ ատրին մասը ներկայացնում է առանձին քարերի մի կոյտ։ Բաղաքի վերին մասը հեռուից քաղաքի տեսք ունի. բայց մօտից երեւում է. որ ոչ մի տուն չկայ։ որ նշանաւոր չափով ավերված չը լինի։ Բաղաքի փողոցներով կառքով անցնել անհնարին է, որովհետեւ բոլոր փողոցները լցված են քարերով։

Մահաւանդ վհատեցնող տպաւորութիւն է թողնում հոց բաժանելը։ Սովատանջ աղքատութիւնը կատաղութեամբ յարձակվում է հոց վ սայլերի վրա։ կանայք կռիւ են սկսում աղամարդկանց հետ մի կտոր հոց ստանալու համար։

Սովից միտեսակ տանջվում են թէ՛ հարուստները և թէ աղքատները։ Հասարակ բնակչի մասին ասելորդ է ասել խօսելը։ Նրանք սարսափած են լինում հոցի կտոր խլել իրանց նման սովածների ձեռքից։ Պէտք է հոգ տանել, որ հացը բաւարար քանակութեամբ ուղարկէի։ Կարիք է զգացվում վառ եղանակից և ցրտից պաշտպանվելու։ Բիչ շատ ունեւոր մարդիկ իրանց տների աւերակներից հանել են գորգեր, փալասներ և այլն և մի կերպ վրաններ են շինել իրանց համար։ Իսկ աղքատները ուղղակի փողոցումն են մնացել, առանց որ և է պաշտպանութեան ցրտից։ Այդ բանը նրանց ստիպում է գողութեան դիմել։ Նրանք չբրնում են աւերակների մէջ և ուխտաւում են յափշտակել բոլորը՝ ինչով կարելի է մարմինը պաշտպանել ցրտից։

Սակայն ակնատեսները մտահոգվում են տեսնում շամախեցի նախկին հարուստների մի տեսակ հոգեկան դրութեան վրա։ Նրանք մինչեւ այժմ չեն կարողանում հաշտվել իրանց կատարեալ անճարութեան մասի հետ։ Այդպիսիներ այժմ հարիւրաւորներ կան։ Երէկ նրանք իրանց բարօրութիւնը անդրդուելի էին համարում, իսկ այսօր նրանք... ուտելու հոց չունեն։

Աղէտը շատ անսպասելի էր։ Ոչ ոք ոչինչ չէր մտածում և չէր սպասում։ Տան մը մէջ առաստաղը սկսեց քանդվել նշան վազողների գլխների վրա, այնպէս որ նրանց հագիւ կարողացան դուրս վազել փողոց։

Մի խօսքով, ամենքը դրզված էին իրանց սովորական գործերով։ Եւ յանկարծ երկրաշարժը մի քանիներին այն աշխարհը ուղարկեց, իսկ միւսներին մուրացկաններ դարձրեց։

Ի լրումն բոլորի, վերջերս քաղաքում սկսում է տարածվել դիակի հոտ՝ մարդկանց և անասունների քայքայվող դիակներից։ ԱԲԵԼ ԱՊՐԵՍԵԱՆՑ

Քաղաքական Լուրեր

ԼՈՐԱ ՄԷՔՀՈՒԻՆ

Լորա Մէքհուլինի պարտութիւնը։— Նորագոյն լուրեր —Լորա Քիչնէրի հեռագիրը։ —Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ։

Լոնտոն, 11 մարտ։— Աւարտեալ այն հեռագիրը, որով Լորա Քիչէնէր կը ծանուցանէ Լորա Մէքհուլինի պարտութիւնը։ «Մեծ ցաւով կը ծանուցանեմ ձեզ տխուր լուր մը Մէքհուլինի վրայ։ Հարաւ, 900 ձիաւորներով՝ Բարիս հաղորդեցին հրամանին տակ, 300 հեռեւակներով և հարաւ Թնդանօթներով Վրիպուլիկն Լիխ Թէնդուրկ կ՚երթար մարտ 8ին, միանալու Կրնֆիլդ։ որ իր հրամանին տակ 1300 ձիաւորներ ունէր Ռովիթենֆոնթայնի մօտ։ Հինգ հարիւր հեծեալներ, որոնք մինչեւ հարաւ հեծեալներ, որոնք մինչեւ հարաւ մղան տեղ Պոէրներուն կողմէ հալածուեցան, Մարիպոկ և Բրայբան հասան. առանց տեղեկութիւն բերին թէ Մէքհուլինի Թնդանօթները, դոյգերը եւ. Պոէրներուն ձեռքը անցած են։ Մէքհուլին վերջին անդամ տեսնուած տեղն, որտեղ դիրի էնկած էր Պոէրներուն ձեռքը։ Կորուստներուն վրայ դեռ ճշգրիտ տեղեկութիւն չունինք։ Կը յանձնարարեմ հրատարակել այս հեռագիրս, մինչեւ որ կարենամ վերջնական տեղեկութիւններ հաղորդել։ Մէքհուլին. երկի տասու. Թուլոխի և Բալմիքթնէլի մէջտեղը, յարձակում կրեց, Տըլորիի զինուորներուն կողմէ։ Պոէրները երեք դասնագան կողմերէ յարձակեցան։ Արդէն պարտութիւն տեսած էի զինուորներ դրկելու այդ տեղը։ Կը կարծեմ թէ Պոէրներուն յանկարծ գործի սկսելուն նպատակն է տարտել Տէվէթի զինուորները՝ որոնք պարտուած էն։»

Լորա Քիչէնէրի փութաջին հոմանային, այս հեռագիրը երկու օր գաղտնի պահեցաւ, մինչեւ որ հասաւ սա երկրորդ հեռագիրը։

«Բարիս հաղորդեցին որ Մեծաթիւ զինուորներուն հետ Բրայբան ժամանեց, հեռեւեալը կը տեղեկագրէ։,—Անգլիացոն գոնդ զորավարը մարտ 3ին Թուլոխէն ճամբայ ելած էր և երկու մասի բաժնուած կը յառաջանար, երբ տակաւին առաւ ըլլալէն քիչ առաջ յարձակում կրեց բազմաթիւ Պոէրներուս կողմէ, օգնութեան զինուորները դեռ չհասած։ Անգլիացիներուն վերջապահները դէպ վիճակի մէջ էին։ Պոէրները միանոյն տեղն մեծ թիւով կը յարձակէին զորամասերուն երկու կողերուն վրայ։ Անոնց յարձակումը նախ ետ մղուեցաւ կողմնապահներուն միջոցաւ։ բայց զինուորներուն մէջ խուճապ տիրեց։ Սայլերու ղորիները և ձիերը սկսան խելագար տրչուանք մը կատարել զիրար կոխկռտելով։ Սայլ քաշող եղերն ալ անոնց հետեւեցան։ Անասունները կեցնելու համար եղած բոլոր ջանքերը ապարդիւն մնացին։ Բարիս հաղորդեցաւ քառասուն հոգի հաւաքած ըլլալով յաջողեցաւ եղերը կեցնել։ Անօգուտ ընդդիմութենէ մը եւքը Պոէրները մասն սայլերու չրջապատին մէջ։ Լորա Մէքհուլին վիրաւորուեցաւ ոտքերին վերի մասէն։ Մէքհուլին ատաւ Պոէրներուն բռնակեցաղը կը գտնուի։»

—Պրիւսէլի Բրքի Պկօ լրագրէը կ՚ըսէ թէ Պոէրներուն ձեռքը հաղար հոգի գերի ինկած են, վասն զի Լորա Քիչնէրի նշանակած 201 հոգին անոնք են զորս Պոէրները չեն արձակած։

Լոնտոն. 11 մարտ։— Անգլիոյ Եկեսպ. Ժողովին նիստը աւարտելու պահուն պատերազմական նախարար Գ. Պրոդրիք կարդաց Լորա Քիչնէրի հեռեւեալ հեռագիրը։

«Լորա Մէքհուլին այն սայլերը որոնց եղեր լծուած են, ջորիներով լծուածներէն ժամ մը առաջ ճամբայ ելած էին։ Առաւուն կանուխ Պոէրները յանկարծ յարձակեցան վերջապահ գունդին վրայ։ Առաջին չփոթութեան պատճառ եղան բռնկեցները, որոնք իրենց վրան ձիերով խուճապեցան ջորիներու փոխադրախումբին։ մէջ այն միջոցին երբ այդ վերջինը կ՚ուզէր միանալ եղերու փոխադրախումբին Իսկոյն ձիերու փոխադրախումբին մէջ ալ անկարգութիւն տիրեց։ Պոէրները որոնք փեսքի հոմանդասա կը կրէին, արդեւք եղան անգլիոյ սպաներուն որոնք կը ջանային հաւաքել իրենց զինուորները։ Մեծ անկարգութիւն կը տիրէր։ մարդերը ու անասունները խելագար տրչուեցան, մինչեւ որ դերի ինկան։ Թնդանօթաձիգները ու հեռեւակները մեծ քաջութիւն ցոյց տուին։ Հեռեւակները այն տեղ անձնատուր եղան, երբ որ և է ընդդիմութիւն ալ ևս անօգուտ եղաւ։ Տըլորիի բոլոր զինուորները անգլիական համազգեստ կը կրէին, որով հետեւակները չէին կրնար զանոնք զանազանել անգլիական զինուորներէն։ Պոէրները, 1500 հոգի, Թնդանօթ մը ունէին, և Տըլորիի, Բիմրի և ուրիշ տեղերու հրամատարարութեամբ տակ կը գտնուէին։ Երբ Լորա Մէքհուլին վերջին անդամ իր կառքին մէջ տեսնուեցաւ, Պոէրները կը խանգէին զայն։ Մասնաւոր հեռագրէ մը կը տեղեկանամ թէ զդերը կոտրած է, բայց ինք ողջ է։ Կը յուսամ թէ օգնական զինուորները պիտի բարեւեցան այդ տեղ։»

ՀԱՐԱՒԱԳԻՆ ԱՓԻՐԻԿԷ

Հաշաուրեան զրոյցներ։—Անոնց ծագումը։ —Լորա Քիչնէր։—Զինուորական զորձողութիւնները — Միրիկ մը։ — Զուլիցերիոյ Կարմիր Խաչը։

Լոնտոն 9 մարտ։—(Բարիզեան թերթի մը թղթակցէն)։—Նոր տեղեկութիւններ քաղեցի հաշաուրեան առաջարկութեան վերաբերեալ զրոյցներուն մասին։ Ընդհանրապէս վստահելի նկատուած աղբիւրէ մը ըսին ինծի թէ այդ զրոյցներուն պատճառը պետական մարդերու քաղաքականութենէն ուելի պատերազմիկներու ընթացքին մէջ պէտք է փնտռել։ Կ՚ըսուի թէ այդ զրոյցները ծագում առած են վերջերս Լորա Քիչէնէրի ու Պոթա զորավարին միջեւ կատարուած թղթակցութիւններէն՝ կարգ մը բանակարկեռներու և կեդրոնական բանակեցողները գանուղներու վիճակին նկատմամբ։ Այդ թղթակցութիւնները շատ քաղաքավարութեամբ կատարուեցան և անկէ ի վեր նորէն կրկնուեցան։ Այդ կարծիքի փոխանակութեան առաջին մէկ արդիւնքը եղաւ քանի մը պոէր գերերու համար վճռուած արտաքսման պատիժին եռ առնուիլը։ վասն զի Պոթա զորավարը ըսեր է թէ այդ պատիժը եթէ գործադրուէր, բուռն ոխ մը առաջ պիտի բերէր պոէր պատերազմիկներուն մէջ։

Բrkpnrիա, 8 մարտ (հեռագիր Լորա Քիչէնէրի)։—Մարտ 4էն ի վեր Ռէյսի շրջակայքը կատարուած զինուորական գործողութեանց արդիւնքը սա եղաւ որ 35 Պէէրներ գերի բռնուեցան և 23 վագոններ, ձիեր ու պաշարներ ձեռք անցուեցաւ։ Ռիմիկիթնի զորագունդը, հեռաղաւութիւն կատարած միջոցին, Ռէյսի հիւսիսային արեւելեան կողմը քարայրի մը մէջ պոէրական մթերանոց մը գտաւ, որ կը պարունակէր Մարթինիի երեք հարիւր հազար փամփուշտ, Լիմէթֆորտի տասը հազար փամփուշտ, ռումբեր, վառօդներ, Մաքսիմ թնդանօթ մը՝ ամբողջ պէտքերովք, երկու նշանոցի հեռադրի գործիք և ամէն տեսակ պաշարներ։

Վրիհեs, 7 մարտ։—Պրիս Համիլթըն զորավարը փետրուար 24ին Էրմէլոյէն ճամբայ ելաւ և հոգս օր վերջը, առանց թշնամիին հանդիպելու Վաքէսթրամ հասաւ, ուրկէ մարտ 2ին ճամբայ ելաւ իր զօրագունդով և յառաջացումը շարունակեց լեռնոտ ու դժուարանցանելի տեղերէ։ Անձրեւները և թանձր մշուշ մը ուելի սաստկացուցին ճամբուն դժուարութիւնները։ Պլուա Ռիվըրի մօտ զօրագունդը Պոէրներու փոքր խումբի մը հանդիպեցաւ և առաջ տրձակեց, որով Պոէրները ետ քաշուեցան։ Կ՚երեւայ թէ Պոէրները ժամանակէ մը ի վեր դրաւած էին այդ դիրքը։ վասն զի պատասխաններ կային թիթեղով ծածկուած։ Անգլիական զօրագունդը վերկէս հասաւ, առանց ուրիշ դէպքի։ Փոխադրութեան միջոցներ շատ օգտակար եղան։ Զիներ մեծ ծառայութիւն մատուցին։ Լուի Պոթա, ուր հարիւր հոգիով, բանակեցաւ հասատատ է իր զարտակին մէջ՝ Վրիհէսէն 25 մղոն դէպի հիւսիսային արեւելք։

Պլիսմոնթայն։—Անցեալ շաբթու Լէ տիպրանի մէջ կատարուած գունդարման մը պահուն, անգլիական զինուորներու մասին եղած զրպարտութեանց դէմ բողոքելու համար, տեղւոյն քաղաքապետը Պ. Լէվվէնչթայն՝ գերմանայի՝ յայտարարեց թէ Եւրոպայի մէջ անգլիատեսութիւնը սահմանը անցած է և ճշմարիտ տգեղագի մը դերեւոյթը կ՚առնէ, և թէ Պոէրներուն համար իրական համակրութիւն մը յայտնելու միակ միջոցն էր երկու տարի առաջ համոզել գանանք որ անձնատուր ըլլան։ Պ. Լէվվէնչթայն այդ զրպարտութիւնները վերադրեց տգեղ. Լէյտսի ոսկիներուն։ Բաղաքապետը յարեց թէ կեդրոնացման բանակեցողները գանուղներէն չատերը տեսած է, որոնք շատ գոհ են իրենց վիճակէն։ Խորհրդարանի նախկին անդամ Պ. Սէրվի ալ զարմանք յայտնեց թէ անգլիացի Պոէրասէրները կը չարունակեն բոլորովին սուտ պատմութիւններ հրատարակել։ Այդ յայտարարութեանց համապատասխանող օրագրագ մ. գուէրիկուեցաւ։

Ժընեվ։—Բանի մը քաղաքացիներ դատական ու ոստիկանական պաշտօնեաներէն արտօնութիւն ուզած էին թափոր մը կազմելով Կարմիր Խաչի միջազգային նախագահ Պ. Մէնէկի բնակարանը երթալ, կարմիր Խաչի դրօշով՝ և շարուիլ մէջ առնուած և բողոքել Անգլիոյ ընթացքին դէմ, որով հարաւային Ափրիկէի մէջ կը բանտարկ պատերազմի օրէնքները։ Զուիցերիոյ կառավարութիւնը մերժողական պատասխան տուաւ։

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Զինուցիներուն պահանջումները։— Վարժարանական դրութիւնը։—Գոյնէրա։—Շեմբրութիւնները։—Թիէն–Զինի մէջ վէճ մը։— Երկաթուղիները։

Շանկայ, 8 մարտ։—Նան–Գինկ–Լէսուի փոխարքան միլա ազդու կերպով կը դիմադրէ Շանկայ գեղեցկի համար ծրագրած մասնաւոր վարչութեան հաստատմանը։ Կը փափաքի որ Զան միայն սառնձէ անոր պատասխանատուութիւնը։

—Հան–Գէու–Բանքոնի ամերիկեան սէնիքային ներկայացուցիչը հոս հասաւ, բայց չկրցաւ տեսնել Շէնկ փոխարքան, որ ասկաւի հիւանդ է։

—Նան–Սանկի Բոլչեֆն անօրէն Պ. Ֆէրկիւսոնը հրաժարեցաւ. հանրային կարգութեան նոր կանոնին համաձայն, որով օտարականները չեն կրնար վարել չնոկան պաշտօնական վարժարաններու տեսչութիւնը։

Բէքինգ։—Բոլէրան կ՚աւելնայ Բանքոնի մէջ։ Մաքսատան պաշտօնեաները հրաման ստացան բնակիչ գեղատկին վրայ խարսխած նաւերու մէջ։ Հօ–Նանի մաքսատան ուրեպացի պաշտօնեաներէն մէկին ալ մեռաւ քոլէրայէ։

—Այն ուսանողները՝ որոնք Եէ–Հալի մէջ Փրանսայի քահանայ մը տեսնուած էին, փոկանք կը պահուին։ Մա–Սու Բուսնի զինուորներէն քանի մը գումարտակներ ուսանողներուն դանուած տեղը դրկուեցան։

—Զինու արքունիքին մէջ մեծ ահուիրութիւն պատճառեց Թունկ–Ֆու–Սանկի այն ընթացքը, որով չուզեց Նիկ Հսիյէն Հան–Զէու երթալ, հիւանդութիւն պատրուակելով։ Թունկ–Ֆու–Սանկ խոստացաւ դարձեալ կատարել իրեն տրուած այդ հրամանը։ Վերջին անդամ ասը օր պայմանաժամ տրուեցաւ, բայց Թունկ–Ֆու–Սանկ նորէն բան մը չը բրաւ։

Հոնկ–Գոնկ։—Բուանկ–Սիի ներսերը գանուող միսիոնարները կը հաւատային թէ չփոթութիւնը ծանր հարուածանք մը չունի և թէ Սու Նուէն Զուն զորավարը Լուանկ Զաու վերադարձած է։ Միսիոնարները կը կարծեն թէ հանդարտութիւնը քիչ առնէն պիտի վերահաստատուի։

—Բէքինի Ֆրանսական դեսպան Պ. Պօ հոս հասաւ և ասկէ Բանքոնի ուղեւորեցաւ։

—Բուանկ Սիի ըմբոստները Բայ Զէեւ հասան՝ Բուանկ Զուանէն ուղարկուն մղոն հեռաւն։ Ծարձակեցան տեղւոյն մանարիններուն վրայ, պահպան զինուորները բանեցին և բանտարկեալները ազատեցին, որոնք անոնց միացան։

Բէքինգ, 9 մարտ։—Զինու արտաքին գործոց նախարարներէն մէկը՝ Լիէն Ֆանկ կ՚ըսէ թէ ուսուցիչներուն կողմէ ստանձնուած քահանան Պէլեիքայի է և ոչ թէ Ֆրանսայի, ինչպէս ծանուցուցաւ։ Լիէն–Ֆանկ կ՚ըսէ թէ ռուսական 500 զինուորներ Եէ–Հալի մէջ կը գործեն ուսուցիչներուն դէմ, ստանց յաջողելու և թէ Ռուսները չեն ուզեր որ չինական զինուորները իրենց ալեկցին։ Զինուցիները ծանուցին թէ երեք օր առաջ Մա Սու–Հուն զորավարը, իր ամբողջ զորքերանակով ասը հազար հոգի՝ հրաման ստացեր է Եէ–Հալ երթալ։ վասն զի Ռուսերը ու Ֆրանսայի միջամտութիւնէն կը վախցուի։ Ռուսերը թող չեն տուեր որ չինական զինուորները մտնեն։ Մա Սու–Հուն զորավարը կը յայտարարէ թէ չփոթութեան զրոյցները անհիմն են։ Ռուսերա այդ տեղը իրենց թեւարկութեանը տակ կը նկատէ։ Ֆրանսական ու պէլեիքական դեսպանները կ՚ըսեն թէ տեղեկութիւն չունին և կը յայտարարեն որ Ֆրանսայինները կը պաշտպանեն Պէլեիքայի միսիոնարները։

—Շեմբրութիւնից պատճառն է բնիկ քրիստոնեաներու պահանջումներուն կարգադրութիւնը։ Այդ առթիւ կոչեր տեղի ունեցած են քրիստոնեաներու և Զինացիներու միջեւ։ Աւարտեալներն ալ խանգարումներ կատարեր են։ Այդ միջոցին Ռուսերէ հեռագրական թելն ալ խզուեր է։

Հոնկ–Գոնկ։— Բանքոնէն առնուած լուրերու նայելով, Բուանկ Սիի չփոթութիւնները կը հանդարտին։ Միսիոնարները կը ծանուցանեն թէ վիճակը դանդաղեցաւ է։

Թիէն–Զին։— Անգլիական մեթոդական միսիոնարներուն Ընկերութիւնը և մեթոդական ամերիկեան միսիոնարները կալուածներ ունին Փրանսական յանձնաժողովական սացուածքներուն մէջ։ Այդ մասը 1900ին որուած է։ Անկէ ի վեր ամերիկեան միսիոնարները քանի մը կարգ դեղեր դեղին իրենց սացուածներուն կիրը, որոնք երանեան անունը Զինացիներու կը վերաբերէին։ Ֆրանսայինները, սակայն, սեպականութեան իրաւունք կը պահանջեն այդ դեղերուն համար, ուր արդէն տուրք ու վարձք կը գանձեն։ Ֆրանսայի ները արդիւնքին չենգարու կասուցումը և պահանջեր դրին։ Ամերիկեան հիւպատոսը բողոքեց և ուրբաթ օրը ամերիկեան դրօշ պարզեց անոնց վրայ։ Ֆրանսական հիւպատոսը պատասխանեց թէ ինք ալ ֆրանսական դրօշը պիտի պարզէ, բայց տակաւին բան մը չը բրաւ։ Ամերիկեան հիւպատոսը հաստատակամութիւն ցոյց կու տայ։ Գործը հիմա դեսպաններուն ձեռքը կը գանուի և չի կարծուիր որ խնդիրը ծանր հետեւանք մը ունենայ։

—Կ՚ըսուի թէ Զայնա Բարբարէլեն ծերագիր մը պատրաստելու վրայ է՝ Թանկ Շանէն մինչեւ Թանկ–Շան, Հափանկ–Հոյի ճամբով, երկաթուղիի գիծ մը շինելու՝ հարիւր մղոն երկայնութեան վրայ։ Այդ գիծին շինութիւնը ուղղակի երթեւեկութիւն մը պիտի հաստատուի Բէյքինի հետ։ Ո՞ր լրի գիծեր ալ կը շինուին, որպէս զի ողղամասերու տեսնեն հաղորդակցութիւնները ապահովուին Թիէն Զինի ու Բէյքինի միջեւ։

—Զին կը շարունակէ տէրութեանց պահանջած հատուցման վճարումը՝ ամսական գումարներով, ինչպէս կը տրամադրէ դանդաղութիւնը։ Փոխարքաները կարգ եղած կարգադրութիւնը ըլլի տարեվերջին հատուցումը երաշխաւորելու համար։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Դիւանագիտական յարաբերութիւնները։— Դեսպանական պատգամի փոփոխութիւն։— Առաջին ու երկրորդ կարգի դեսպանութիւններու տարբերութիւնը։

Լոնտոն, 9 մարտ։— Սբանցարս կը հրատարակէ Վիէննայի իր թղթակցին մէկ նամակը՝, որ սա կարեւոր մասը կը պարունակէ։— «Աւստրիոյ Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կամը որչեց թէ յառաջիկայ յունուար մէկէն սկսեալ Ուաշինկթընի Աւստրահունգարական ներկայացուցիչը մեծ դեսպանի տիտղոսին պիտի բարձրանայ։ Դեսպանական ծառաներու վերաբերեալ հիմարագոյնը յանելում մը պիտի կրէ։ Ուաշինկթընի հիմնական Աւստրահունգարական դեսպանն է տարբ. Հենրիխ Ֆոն Հէյկէնդրոֆ, որ 1894ին կոչուած է այդ պաշտօնին և որ կ՚երեւայ թէ առաջին մեծ դեսպանը պիտի ըլլայ։ Այս փոփոխութեան համար արդէն տեղեկութիւն արուած է Մ. Նահանգաց կառավարութեան, որով կը յուսացուի թէ Վիէննայի անոր ներկայացուցիչն ալ մեծ դեսպանութեան բարձրանայ։ Այն տարբերութիւնը որ երբեմն կար մեծ դեսպանի մը ու երկրորդ կարգի դեսպանի մը միջեւ, հիմա այնքան մեծ չէ։ Երբեմն կ՚ենթադրուէր թէ մեծ դեսպան մը որ թէ՝ իր վեհապետը և թէ կառավարութիւնը կը ներկայացնէ, միշտ կրնար ներկայանալ վեհապետին, սակայն երկրորդ կարգի դեսպան մը միայ արտաքին գործոց նախարարին ներկայանալու իրաւունք ունէր։ Այդ, դէթ Վիէննայի մէջ, Մ. Նահանգաց ներկայացուցիչ մը բնաւ են թակայ չէ եղած այդ տարբերութեան։ Ունկնդրութիւններու, արքունիքի հրաւէրներու համար և այլն կայսրը և արքունիքը միշտ իրարու մեծ դեսպանի տեղ դրած են զայն։ Այդ խնդիրը, սակայն, իր զգայական կողմն ալ ունի։ վասն զի երեւակայողներ կան թէ երկրորդ կարգի դեսպան ունեցող երկիր մը պէտք է քաղաքական նուազ կարեւորութիւն ունենայ առաջին կարգի դեսպան ունեցող երկրէ մը։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ու Մ. Նահանգաց մէջ երկար տարեն սիրող այդ վիճակը յարաբերութեան ձգտելու կայութեան մը նշանը կը համարուէր ընդհանրապէս։ Արդ, Կոլուխովսքի կոմսին նպատակն է ցոյց տալ թէ արուած այդ մեկնութիւնը սխալ է։»

ՀԱՅՆՐԻՀ ԻՇԽԱՆԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳՍՑ ՄԷՋ

Հայնրիհ Իշխանը անցեալ շաբթ երիկուն Նիւ-Եորքի գերման Ընկերութիւն կողմէ —Իշխանին ճառը։—Ամերիկացի մեծատարուտները եւ Իշխանը.— Ծաղկեպսակ մը։— Ֆոր միջադէպեր.— Ճամբորդութիւնէ վերադարձ։

Հայնրիհ Իշխանը անցեալ շաբթ երիկուն Նիւ-Եորքի գերմանական Ընկերութեան կողմէ արուեցաւ, իր հիմնարկութեան հարիւրամեակը տիրոջ առթիւ։ Իշխանը պատասխանելով Ընկերութեան նախագահին կողմէ ասուած ճառին, ըսաւ.— «Ես սիրեմ հաստատել թէ իմ վերադարձս արտաքին դիտաւորը իրագործուած է, այն է երկու ազգերու բարեկամութիւնը արթնցնել։»

—Իշխանին այցելութեան առթիւ հանդիսութիւնը ժողովրդական մէջ, սկսած է նուազիլ։ հանդիսատեսները ա՛լ ուս բազմութեամբ չեն խանութը իր ճամբուն վրայ։ Հիմա կարգը եկած է միլիոնատէրերու, որոնք հացկերոյթներու կը հրաւիրեն Ս. Օյսոն Միլսի և Տիկին Ֆորնէլլիւս Վանտէրպիլթի կողմէ արուած հացկերոյթներուն ներկայ գտնուելու իշխանը. ինչ որ նախանձը շարժած է Նիւ-Եորքի և Զիքագոյի մեծահարուստներուն, որոնք նոյն պատուոյն արժանանալու կը փափաքին։

—Ժողովրդական մէջ դժգոհութիւն առաջ բերած է սա պարագան թէ իշխանը ինք անձամբ չէ գացած դափնիէ պսակ մը դնելու կրանթ զօրավարին լիրմին վրայ, մինչ Լի Հունկ Զանկ, Մ. Նահանգները ուղեւորած ատեն, անձամբ կատարած է այդ մեռիրական պարտականութիւնը։ Իշխանը իր բնակած պանդոկին մէջ կ՚ունկնդիրէր սեւամորթ երգիչներու, մինչ իր թիկնապահը ծաղկեպսակ մը կը տանէր։ Նաեւ լաւ մեկնութիւն մը չի տրուիր այն մեծարումին, որով իշխանը իր ներկայութիւնը չէ ընդուներ եկեղեցական մը, որ Նիւ-Եորքի գաղութին մէկ գրաղը ներկայացած էր։ Այս ամէն փոքր միջադէպերը կը նուազեցնեն այցելութեան նախապէս ձգած լաւ ազդեցութիւնը։ Կը կարծուի թէ իշխանը փոխադարձութիւն մը ընել ուզած է Ամերիկացիներուն, որոնք հանրապետական ընթացք մը բռնած էին։

—Իշխանը Մ. Նահանգներէ դարձին Տ ֆէտա պիտի երթայ, հանդիսելու համար իր յոբենարեալ ճամբորդութիւնէն, որ 8500 քիլոմէթրի ուղեգիծ մը կը ներկայացնէ։

ԾԱՑՐԱԳՈՑՆ-ՍՐԵՒԵԼՔ

Բոր–Արբուրի մէջ։— Պատերազմական պատարտուրիւններ Ճարտանի դէմ — Ճարտանի Երեսփ Ժողովի եւ Տերակոյսը։— Ճարտանի Մանչուրիոյ մէջ։— Անգլիացոցական կանի դաշնակցութիւնը։

Շանկայէն Սբանցարսի կը հեռագրեն մարտ 9 թուով։—«Բոր Արթուրէն հասնող չենացի զինուորներ կը յայտարարեն թէ հրաման ստացած են քաղաքէն մեկնելու իրենց ընտանիքներուն հետ, որովհետեւ պատերազմական պարտաութիւններ կը սեսնուին Ճարտանի դէմ։»

—Ճարտանի Երեսփ. Ժողովին և Տեսակոյսին մէջը եղող վէճը հետզհետէ ծանր հանդամանք մը կ՚առնէ։ Երեսփ. Ժողովի մէկ անդամը անարգական լեզու մը գործածած ըլլալով Տերակոյսին նկատմամբ, այս վերջինը որոշում մը քաշեցուցաւ, ազօրինի յայտարարելով այդպիսի լեզու մը։ Երեսփ. Ժողովին մէջ, եղած հարցումներուն ի պատասխան, յանուն կառավարութեան յայտարարուեցաւ թէ յանձնարակի ջանքեր եղած էին իրենց տրուած կացութիւնը անփոփոխ պահելու Մանչուրիոյ մէջ և Ճարտանի ապահովել այն ամէն ռազմանձաշնորհութիւնը, որոնք դաշնադրութիւններով երաշխաւորուած են։ Մինչեւ կղզի կը կարծուի թէ Աւստրալիոյ մէջ Ճարտանցիներուն դէմ ձեռք առնուած կողմնակի միջոց

դուքենէ կը ասուպի, որ ա՛լ ուրիշ ծանրցած է սիրոյ սաքնութեան պատճառաւ։ Գ. Սէքսիլ Ռոսս երբ առաջին անգամ հարաւային Ափրիկէ գնաց, իր ուսողութիւնը գործածելու համար էր. այն ատեն ասանցիներ ասրեկան էր և հիւանդախի սկզբնաւորութիւն մը կը տեսնուէր վրան։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի առաջին ասրիճան արուեցաւ ազգերու ընդհանուր վարչութեան առաջին քարտուղար Բէյուզ պէյի և նոյն վարչութեան Թղթակցութեանց առաջին քարտուղար Նէշէթ պէյի։ Սալիսէի ասրիճան՝ Ալի Ֆեսմիրան պէյի, որդի Սրվաշի կուսակալ Բէյնա պէյի։

—Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան արուեցաւ գինուորական երկրորդական վարժարանին գծագրութեան ու սուսերի Օսման Նուրի փաշայի։ Առաջին կարգի Մէճիտիէ՝ ելմական նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականի օգնական Մանսուր պէյի։ բժշկական վարժարանին ուսուցիչներէն Ֆէրիմնանա փաշայի և դատաւորութեանց տեսուչ Մահմուտ Հազզի փաշայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ ելմական նախարարութեան Թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարական ճիւղին տեսուչ Նուրէտտին պէյի և բժշկական վարժարանին տեսուչ Մէհմէտ Զէքի փաշայի։

—Առաջին կարգի Շէֆքատ՝ Ե. գրասենեակին հրամանատար Հազզի փաշայի կնոջ՝ Նաթիէ հանմի և երկրորդ կարգի՝ տղէկանը՝ Հասրիէ հանմի։

—Հիմնարկի երկաթուղիին ոսկի չքաղաքմամ՝ նոյն երկաթուղիին նպաստամատոյց յանձնաժողովին անդամներ ելմական նախարարութեան խորհրդական Բէյզ պէյ, հանրային Պարքի հաշուակալ Մէհմէտ պէյի, ընդհանուր հաշուակալ Բաղրատ պէյի, հին հաշիւներու հաշուակալ Պէհչէթ պէյի և մայր տուարի ճիւղին տեսուչ Ալի պէյի։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՇՐՋԱԴՐԱՄ.—Իրաւագիտական վարժարանին ու վարժապետանոցին մէջ, երէկ, հանդիսաւոր կերպով կատարուեցաւ կրթական շրջադարձերու բաշխումը առաջին և երկրորդ հանդիսացող ուսանողներուն։ Իրաւագիտական վարժարանին բարձրագոյն դասարանէն երկու ուսանողներու՝ առաջին ու երկրորդ հանդիսացող՝ կրթական ոսկի ու արծաթ չքաղաքմանները արուելու առթիւ բոլոր ուսուցիչներուն և ուսանողներուն կողջագուրեցաւ Վահ. Սալթանին կայսրաբերները, Այդ պաշտօնը կատարեց կայսրական քարտուղարներէն Ֆոթք պէյ որ յատկացէս դրկուած էր։ Այդ առթիւ բանախօսութիւններ արտասանեցան և բարեմաղթութիւններ եղան Վահ. Սալթանին համար։ Մրեանոյն հանդէսը կատարուեցաւ նաեւ վարժապետանոցին մէջ։

ՍԱՄՍՈՆԷՆ կը դրեն թէ Հաւզայի ու Սամսոնի մէջտեղ փոքր կառքերով ալիւր փոխադրելու համար անանուն Ընկերութիւն մը կազմուեր է 8000 ոսկի դրամագլուխով։ Երկու քաղաքներուն հեռաւորութիւնն է հարիւր քիլոմէթր։ Հաւզայի մէջ առանձին մէկ ջրաղացքներ կան որոնք տարեկան մինչեւ 550,000 զարկ ալիւր կ'արտադրեն մէջերն հաշուով։ Հաւզայէն մինչեւ Սամսոն զարկ մը ալիւրը, եղեւ սալիւրով կամ ուղտերով, տասնչհինգ զրուշի կը փոխադրուի։ Նոր Ընկերութիւնը տասը զրուշի պիտի զեղչէ այդ գինը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ելմական նախարարը և Ռէյտիի ընդհանուր տնօրէնը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ Եղերգոսին հետ։

—Իւալիոյ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՅԻՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանին ի պարիս, առաջ իրիկունը, կայս. պալատի մէջ տրուած սեղանին ներկայ գտնուելու տարիւը ունեցան նաեւ տիկին Ֆոնթան ու առաջին Թարգման Գ. Ռուէֆ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանատան առաջին Թարգման Գ. Թէոֆ Հանրային Պարքի վարչութեան մօտ գերման պատուիրակ կարգուած ըլլալով, անոր պաշտօնը կը վարէ երկրորդ Թարգման տարգ. Կիշ որուն համար կ'ըսուի թէ վերջնական կերպով պիտի յաջողէ Գ. Թէոֆի։

ԵԼՄԱԿԱՆ նոր տարւոյ առթիւ Հանրային Պարքի վարչական Խորհուրդին նախագահութեան պաշտօնը Գ. Պապէկի թէն Սմիրնէն Գ. Գէրտէի փոխանցելու գործողութիւնը, այսօր ուրբաթ ըլլալուն համար, երկուշաբթի յետաձգուած է։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին ոսկի չքաղաքմը արուեցաւ Գէրութի կուսակալ Բէյնա պէյի։

ԺԱՆՏԱՒՈ.— Բամիլմուտ մէջ (Եգիպտոս) երեքշաբթի օրը ժանտախտէ մէկ դէպք պատահեր է և Թանթալի մէջ ալ մէկ մահ։

ՇԱՒԱՐի գիւղը նորէն ինկաւ եւրոպական հրապարակներուն վրայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ Ս. Էկզարքը, երէկ, Աւստրիոյ—Հունգարիոյ դեսպանատունը գնաց և այցելութիւն տուաւ Պատն Ֆոն Բուլէյէն։

ԳԻՆԵՏՈՒՆՆԵՐԸ.—Զանազան պաշտօնատունը որոշեց որ գինետուներու տարօնութիւն տալու համար հարկ է նախ քաղաքականութեան և սոսկականութեան կարգիցները առնել։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Սեւլեր կ'իմանայ թէ Գալոյ Բիւլիւք Ապուտ էֆէնտի խանին մէջ հաստատուած վանական մը սնանկանալու վրայ է՝ խիստ շահեկան պարագաներու մէջ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հանգստեան թաղակի սնուցիչը վազուցնէ պէտի սկսի սմանքաշակի վճարման՝ Ֆաթիհի, Սկիւտարի ու Գասրմ Փաշայի ճեւղերուն մէջ։

ԻՍՊԷՋԷՆ կը գրեն թէ ծխախոտները այս տարի թէ՛ լաւ տեսակէ չեն և թէ անցեալ տարուընէ ալ պակաս են՝ բայց գիները անցեալ տարուընէ հարիւրին տասնչհինգ բարձր են, ինչ որ արդիւնք է Ամերիկայի համար ծխախոտ գնելուն։

ՍԷԼԱՆԻԿի քարափին հիւսն մէջեղը 5000 քառակուսի մէթր դեռին մը յատկացուցաւ մաքսատան չէնքեր կառուցանելու համար։

ՊԷԼՃԻՐԱՑի դեսպանատունը խնդրեց Բ. Դուռէն ներկայացուցիչ մը զրկել Գրիւսէլի մէջ գումարուելիք համաժողովին, որ կոյրերու վիճակին բարւոքման մասին խորհրդակցութիւն պիտի կատարէ։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ շաբթու Մանասդերի նահանգին Շիսթովօ գիւղին մէջ դիւանագիտական ջոկատ մը ընդհարում մը ունեցեր է վեց ասաղակներու հետ, որոնց պետն էր Բէյզմ Սթէֆէվ։ Զէն ուսարները սպաներ են այդ ասաղակապետը։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ դեսպանատան առաջին Թարգմանի պաշտօնը վարող Գ. Օթօ, երէկ, այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարքին։

ԲԵՌԵՐԱՊՈՒՐԿի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Ալի Ֆուատ պէյ, երէկ, իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

«ՄԷՍՈՒՏԻԷ» դրամագլուխ Թեղաթներու փոփոխներն ալ կատարուած ըլլալով, քիչ օրէն Ճէնովայէն նամբայ պիտի ելլէ Կ. Պոլիս գալու համար։

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը Ս. Փրկչի պատուանշանին առաջին աստիճանը արաւ Սպարտաս Բրդա փաշայի և կայսրական առաջին քարտուղար Թահսին պէյի։

ԵՐԿԱՇԱՐԺ.—Էրզրումէն կը գրեն թէ երեքշաբթի գիշեր ժամ 3ին երկրաշարժի բաւական զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ՄԱՆՍՈՒԷԻ Միւրիվվեր չոգենաւը որ Զաւնկուլտաք գացած էր ածուխ առնելու, նաւահանգիստին մօտերը խրեր է։ Սամսոն նաւամբէքը զրկուեր է դէպ ի տեղը։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ ԴՐԱՆ իւղի մասակարարութիւնը, ինչպէս ծանուցինք, դադրեալ Տէսթաւէլի վճռաւատան վրայ մնացած է՝ քիւրեան ինք զրուշ հիւք փարայի։

ԿԻՒՄԻՒՂՃԻՆԷի պատժական դատարանին նախագահը ու անդամները, կ'ըսէ Սապահ, դատական քննիչ երու կողմէ պաշտօնանկ եղեր են՝ զեղծումներ գործած ըլլալուն համար։ Նոյն դատարանին անդամներէն Նէշվատ ու Սալիհ էֆէնտիները միանգամայն դատի պիտի ենթարկուին, Իսքէշէյի Թահսին պէյ անուն մարդասպանի մը անպարսաւութեան մասին վճիռ արձակած ըլլալնուն համար։

ԴԱՊԱՂԻ ՍԷՆՏԻՊԱ.— Սէրէզի մէջ գտնուող չինուորները Սէնտիքա մը կողմերով երկու ոսկի կը չինեն եղեր իւրաքանչիւր դաշտաղ, ինչ որ ուրիշ տեղեր երկու մէճիտէի կը չինուի։

ՄԱՌՍԱՑԻՆ վերատեսչութիւնը երէկ, կայս. պալատ մատոյց ելմական վերջացող տարուան հասոյթներու վիճակագրութիւնը։

ՄԱԻԶԷՐԵԱՆ փամփուշտներ պատրաստող 1800 սնուկներ, առէի օրը, Գերմանիէն կ. Պոլիս բերուեցան։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՊԱՐՏԷԻ վարչութեան պաշտօնարանին մէջ, երէկ, հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցաւ, բայց շուտով առաջը առնուեցաւ։ Տանտարդի ճիւղին օգնականներու սենեակին մէջ լուցկի մը գիպուածով գեղանը կեղած և գարանի մը եռին գացած էր։ կարգ մը անգամ թուղթեր սկսած էին բռնկիլ։ Նոյն միջոցին ճարի տեսն ըլլալով սենեակին մէջ մարդ չկար, բայց սենեակապահները տեսան ու անմիջապէս մարեցին։ Ընդհանուր տնօրէն տ'Ասենս կոմսը նոյն իսկ իր ձեռքով ջուր թափեց կրակին վրայ։

ԳՈՒՅԶՈՒՆՃՈՒԲԻ մէջ, առէի իրիկունը Ցաւնց ազգէնց վարժարանին մէջ հրդեհ ծագելով առաստաղը մասն այրեցաւ, վասն զի չուտով օգնութիւն հասած էր։ Կրակը առաջ եկած էր վառարանի խողովակներուն մէջ գտնուած ճանճախարիսներուն բռնկելէն։ Վարժարանը 350 անգլիական ո կիսի ապահովագրած է Իւսրոն Ընկերութեան։

ԳՈՒՄԳԱԲՈՒԻ մէջ, առէի գիշերը, գործաւոր տարին նկատմամբ ասանուած նոր տեղեկութիւններու նայելով, Սեփոն նոյն գիշերը Գումգաբուի գինետուներէն մէկին մէջ խմեր է Արքին, կարգաւոր ու Քեռաղիմ անուն անձերուն հետ։ Քեռաղիմ մեկնելէ ետքը, միւսները դուրս ելեր են։ Սեփոն իր տունը հրաւիրեր է տանը։ Ճամբան Արքին ու կարգաւոր տարաշահ ընթացքի մէջ գտնուեր են։ Սեփոնի նկատմամբ մերժեր է տանը առաջարկութիւնը և վերջապէս Արքին գաշոյնը քաշելով մխեր է Սեփոնի ճակատը։ Արքին ու կարգաւոր բարեբախտ են։ Երկու տարգագործներ յանուն ձերբակալուեցան։ Ատանը Սեփոնի հետ դէմառ դէմ բերուելով, վիրաւորը տակաւ ձայնով մը ըսեր է թէ գիրքը զարնողը Արքինն է։ Սեփոնի վէրքը վտանգաւոր է։

ՊՈԼՍՈՅ Սիւլէյմանիէ Թաղին մէջ, երէկ գիշեր, տնէր մը տարուեցաւ։ Մուսթաֆա, Ալի ու Իսման անուն երեք հոգի իրարու հետ կը կռուէին, երբ Հասան ու Ապտուլլահ անուն երկու անձեր միջամտեցին և փոքրեցին զանոնք իրարմէ զատել, բայց Իսման գաշոյնը քաշելով Հասանը ու Ապտուլլահը վիրաւորեց և փախաւ։ Վիրաւորները հիւանդանոց տարուեցան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Մահմուտ Փաշայի Պէօյիք Սալաղ խանը հաստատուած ոսկերիչ ու քանդակագործ Գ. Լիֆտեան Մկրտիչ ազգի աշակերտը՝ Յովհաննէս, անոր բարակայութենէն օգտուելով, քսան ոսկիի արժէքով ոսկիի կտորներ և արծաթէ երկու տարիներ չորթեր ու փոխեր է։ Մկրտիչ ազգ խնդիրը իմաց տուած է ասիկանութեան։

ԲԻՐԱՑի Համալ Պաշի Թաղին կողմերը ճաքռ ու Ֆոշ անուն երկու վարժարանի չարաքարոյներ, առէի գիշերը, անվայել ը Թաղացիներու մէջ կը գանուէին։ Ասարկաս Մէհմէտ Ալի էֆ. յորդորեց զանոնք որ հանդարտ կենան, բայց Ճաքռ դաշոյնը քաշելով վրան յարձակեցաւ։ Նոյն ուսարները սպաներ են այդ առաջակարգը։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ դեսպանատան առաջին Թարգմանի պաշտօնը վարող Գ. Օթօ, երէկ, այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարքին։

ԲԵԴԵՐԱՊՈՒՐԿի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Ալի Ֆուատ պէյ, երէկ, իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

«ՄԷՍՈՒՏԻԷ» դրամագլուխ Թեղաթներու փոփոխներն ալ կատարուած ըլլալով, քիչ օրէն Ճէնովայէն նամբայ պիտի ելլէ Կ. Պոլիս գալու համար։

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը Ս. Փրկչի պատուանշանին առաջին աստիճանը արաւ Սպարտաս Բրդա փաշայի և կայսրական առաջին քարտուղար Թահսին պէյի։

ԵՐԿԱՇԱՐԺ.—Էրզրումէն կը գրեն թէ երեքշաբթի գիշեր ժամ 3ին երկրաշարժի բաւական զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ՄԱՆՍՈՒԷԻ Միւրիվվեր չոգենաւը որ Զաւնկուլտաք գացած էր ածուխ առնելու, նաւահանգիստին մօտերը խրեր է։ Սամսոն նաւամբէքը զրկուեր է դէպ ի տեղը։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ ԴՐԱՆ իւղի մասակարարութիւնը, ինչպէս ծանուցինք, դադրեալ Տէսթաւէլի վճռատան վրայ մնացած է՝ քիւրեան ինք զրուշ հիւք փարայի։

ԿԻՒՄԻՒՂՃԻՆԷի պատժական դատարանին նախագահը ու անդամները, կ'ըսէ Սապահ, դատական քննիչ երու կողմէ պաշտօնանկ եղեր են՝ զեղծումներ գործած ըլլալուն համար։ Նոյն դատարանին անդամներէն Նէշվատ ու Սալիհ էֆէնտիները միանգամայն դատի պիտի ենթարկուին, Իսքէշէյի Թահսին պէյ անուն մարդասպանի մը անպարսաւութեան մասին վճիռ արձակած ըլլալնուն համար։

ԴԱՊԱՂԻ ՍԷՆՏԻՊԱ.— Սէրէզի մէջ գտնուող չինուորները Սէնտիքա մը կողմերով երկու ոսկի կը չինեն եղեր իւրաքանչիւր դաշտաղ, ինչ որ ուրիշ տեղեր երկու մէճիտէի կը չինուի։

ՄԱՌՍԱՑԻՆ վերատեսչութիւնը երէկ, կայս. պալատ մատոյց ելմական վերջացող տարուան հասոյթներու վիճակագրութիւնը։

ՄԱՒԶԷՐԵԱՆ փամփուշտներ պատրաստող 1800 սնուկներ, առէի օրը, Գերմանիէն կ. Պոլիս բերուեցան։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՊԱՐՏԷԻ վարչութեան պաշտօնարանին մէջ, երէկ, հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցաւ, բայց շուտով առաջը առնուեցաւ։ Տանտարդի ճիւղին օգնականներու սենեակին մէջ լուցկի մը գիպուածով գեղանը կեղած և գարանի մը եռին գացած էր։ կարգ մը անգամ թուղթեր սկսած էին բռնկիլ։ Նոյն միջոցին ճարի տեսն ըլլալով սենեակին մէջ մարդ չկար, բայց սենեակապահները տեսան ու անմիջապէս մարեցին։ Ընդհանուր տնօրէն տ'Ասենս կոմսը նոյն իսկ իր ձեռքով ջուր թափեց կրակին վրայ։

ԳՈՒՅԶՈՒՆՃՈՒԲԻ մէջ, առէի իրիկունը Ցաւնց ազգէնց վարժարանին մէջ հրդեհ ծագելով առաստաղը մասն այրեցաւ, վասն զի չուտով օգնութիւն հասած էր։ Կրակը առաջ եկած էր վառարանի խողովակներուն մէջ գտնուած ճանճախարիսներուն բռնկելէն։ Վարժարանը 350 անգլիական ո կիսի ապահովագրած է Իւսրոն Ընկերութեան։

ԳՈՒՄԳԱԲՈՒԻ մէջ, առէի գիշերը, գործաւոր տարին նկատմամբ ասանուած նոր տեղեկութիւններու նայելով, Սեփոն նոյն գիշերը Գումգաբուի գինետուներէն մէկին մէջ խմեր է Արքին, կարգաւոր ու Քեռաղիմ անուն անձերուն հետ։ Քեռաղիմ մեկնելէ ետքը, միւսները դուրս ելեր են։ Սեփոն իր տունը հրաւիրեր է տանը։ Ճամբան Արքին ու կարգաւոր տարաշահ ընթացքի մէջ գտնուեր են։ Սեփոնի նկատմամբ մերժեր է տանը առաջարկութիւնը և վերջապէս Արքին գաշոյնը քաշելով մխեր է Սեփոնի ճակատը։ Արքին ու կարգաւոր բարեբախտ են։ Երկու տարգագործներ յանուն ձերբակալուեցան։ Ատանը Սեփոնի հետ դէմառ դէմ բերուելով, վիրաւորը տակաւ ձայնով մը ըսեր է թէ գիրքը զարնողը Արքինն է։ Սեփոնի վէրքը վտանգաւոր է։

ՊՈԼՍՈՅ Սիւլէյմանիէ Թաղին մէջ, երէկ գիշեր, տնէր մը տարուեցաւ։ Մուսթաֆա, Ալի ու Իսման անուն երեք հոգի իրարու հետ կը կռուէին, երբ Հասան ու Ապտուլլահ անուն երկու անձեր միջամտեցին և փոքրեցին զանոնք իրարմէ զատել, բայց Իսման դաշոյնը քաշելով Հասանը ու Ապտուլլահը վիրաւորեց և փախաւ։ Վիրաւորները հիւանդանոց տարուեցան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Մահմուտ Փաշայի Պէօյիք Սալաղ խանը հաստատուած ոսկերիչ ու քանդակագործ Գ. Լիֆտեան Մկրտիչ ազգի աշակերտը՝ Յովհաննէս, անոր բարակայութենէն օգտուելով, քսան ոսկիի արժէքով ոսկիի կտորներ և արծաթէ երկու տարիներ չորթեր ու փոխեր է։ Մկրտիչ ազգ խնդիրը իմաց տուած է ասիկանութեան։

ԲԻՐԱՑի Համալ Պաշի Թաղին կողմերը ճաքռ ու Ֆոշ անուն երկու վարժարանի չարաքարոյներ, առէի գիշերը, անվայել ը Թաղացիներու մէջ կը գտն

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ�simՆՈՒԹ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թաւկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այս անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեւական տկարութեանց կ'ենթակուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կորտին ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը աղուէշ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և դայն զօ տցնելու համար, բժիշկներ երբ հնաբք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմագէտներէն Պլէսսի Օ վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼՍՕՆ անուամբ դեղ մը հնարաց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտքուն, անհրաժեշտ է որ Օ վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼՍՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վՕ լէսիթին Պիլսօնը որ ամենէն ազդու դեղն է շաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիին և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ԱՊԱՍԻԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Կահաւորման լաւագոյն ամեն տեսակ ապրանաց
Ղալատիա, Թինէլլին քովը Մէրքէպանի փողոց Իզզէթ Բաշա խաչ կիր. Թիւ 16

Նոր կահաւորուած սոյն մթերանոցներուն մէջ կը գտնուին անգլիական գորգեր, տոգուտա և թաւշեայ գորգեր, «քէշէ»ներ, «թիւլ» վարագոյրներ, սաղարներ, քորնիշներ, գետնի մուշամպներ և զանազան տեսակներով հոլ կերպասներ, մահճակալներ, աթոռներ ու հայելիներ։ Կը վաճառուի յարգոյ հասարակութեան շատ դիւրամատչելի գնայմաններով։
ԱՄՍԱՆԱՆ ՎԱՃԱՐՄՈՒՆՔՈՎ
635 ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ

ՖՈՔԷՕՐ Ճ. ԱՐԱԳԵԱՆ
Մանօր ատամնաբոյծ Բարիզի
Ի ՍԻՊԷԼ տը Բերա, Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ք. Թ.)։ Բշ. և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Սիրտէնի գեղարան Նալբատ։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղքատաց ձրի 490

ԻԱՅ ՆԱՄԱԿ

Զբաղումներս ստիպած էին զիս նստաղական կեանք վարել, որուն հետեւանքով ամէն օր կը տառապէի ՊՆԴՈՒԹԵՆԷ ու ՊԱՍՈՒՐԷ։ Շարունակ գլուխս կը ցաւէր, աչքերս կը մթնային, սառմոքս կը խառնուէր և օր մը հանգիստ չունէին։ Պասուրէն գոյացած պուշերը մանաւանդ միշտ ը խշխշային։ Բժշկի մը յանձնարարութեամբ ՏՔԹ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐը գործածելէս քիչ յետոյ սառմոքս չտկուեցաւ, գլխուս ցաւերը անցան. պնդութիւնը ստիմանաբար բժշկուեցաւ և ոչ Պասուրէն և ոչ ապուշներէն հետք չմնաց, և հիմա Տէր. Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերուն նարկիւ կատարելապէս առողջ կ'ապրիմ։

Ֆրանսա Սէն Լօռան գաւառին կառավարիչ.
ԱԼՖՐԷՏՕ

Վերոյիշեալ դեղահատերը ճշմարտապէս միակ դարմանն են, պնդութեան, պասուրի և անոնցմէ գոյացած ամէն կարգի հիւանդութեանց. կանոնաւորաբար գործածուելով, ստամոքսն ու աղիքները կը զօրացընեն ու մարսողութիւնը կը դիւրացնեն։ Կը ծախուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղագործներն ու դեղի մթերանոցները։ 479

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՈՑԻ ՀՌՈՒՆԱԿԻՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՈՂ ՄԻՏԻ

Անհնար. կը ջնջէ սօքմէն, գլոնորէա, ներբիսները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոստումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանց քարսրրոցման, արիւնամիզութեան, առանց մինչեւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն տանդալները։
Ամէն քաջեալ Միտի անունը կը կրէ։
Ամէն դեղատուներ։
A.

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՃԹԱԹԻՉ ԿԱՅՍ-ՊԱԼԱՏԱՆ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ ոսկեայ ստոյգութեամբ այն քան գնահատուած են որ աշխարհս ամէն կողմն տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը շարք 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքեղ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ Մանաւանդ գաւառաց մէջ։
Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին ԹԵՐԱ Շեքսակ համար, Ղալաթիա Սիրոյի գիմաց։
ՊԱԼԱԹԱ Սինկէր Խան, Թինէլլին առաջ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.
ՍՏԱՄՊՈՒԼ Սուլթան Համամ Թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սիրասխանին դիմաց Թիւ 13։
ՍԿԻՒԴԱՐ Զորչի Պոյու։

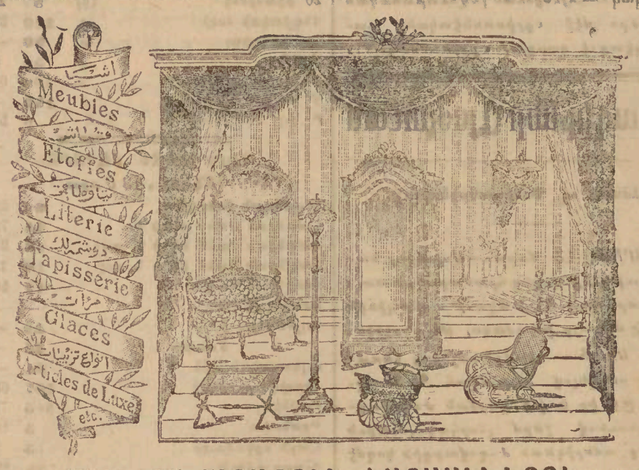

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ
ԺՈՐԺ ԲՍԱԼԹԻԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
Բերա, Գալաթասարայ փողոց, թաղապետութեան շէնքին դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ննջասենեակներու, սրահներու, ճաշասրահներու յատուկ կարասեաց։ Ամերիկեան կարասիներ։ Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մթերանոց (գործարանի գնով վաճառում)։ Ամբողջական կահաւորում տուներու, պանդոկներու, գրասենեակներու, և այլն։
744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 39—52

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Ճ՚Ռ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՍՏ. ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՍԱՍՆԱԲՈՑԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Ծանօթ գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպուրճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատարբեր ցաւերը մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով գիտելու եւ բուժուած վերադառնալու պարտաւորութիւն։

Ներքինութիւնը ճշգրտութիւն, նուրբ, ճաշակաւոր և գիտցեալ արհեստագործի տիրապետութեամբ կը գործադրուի, լոյս և ծանր բնակութիւն, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամուղութիւն եւ ատամ տեղադրութիւն։ Գրաշիտաւորեալ։

Ինքնի գիտնականներ կատարելագործ կը բուժուին ինչպէս նոր թմրեցուցիչ դարմաններ և ամենակատարելագործեալ ատամնաբոյծ գործիքներ։ միջոցաւ ցաւի ատամնահանութիւն։

Ֆ. Ս. Հիմնարը նիրարի տարի ալ (տիկնոջ դէմ er) ինչպէս նաև ամէն օր (տիկնոջ դէմ գիշեր) հիմնադ. կ'ընդունուին։
Գանոր.—Գալաթայ կարգի մասնաճիւղ Տիկնոջ։ 127

EMULSION SCOTT
ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։
Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «բրսքՕՖիթ տը լը Է տը սուտ» ի հետ խառնուած։ Ցոյսք հանդիպով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը սորա չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար
ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԼԸ (սրրաա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒՓՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՒԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,
ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։
Գործարանները Ի Ֆ. Գալիթ, ՀԱՄՄԵՐ ՏԻ ՀԱԼԻՐ 531

ԹՕՊԱՆ ՈՒԻԼՍՕՆԸ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՊ ՏՈՊԱՆԱՆԻՒ
Ընդարձակ Հրամ. Ի Գալաթիա և Օրթաքոյ

Անուանք	Թանաք	Անուանք	Թանաք	Անուանք	Թանաք	Անուանք	Թանաք
Այրանաս	1069	Գոմա	1497	Կոզա	1011	Բալաս	724	Բեզարեան	191
Էլէքթրօ	3807	Գոնիա	3905	Դրօսեա	1895	Մայէնիա	2372	Մարթա	1119
Անէլլա	1541	Գոլնա	795	Հէյրա	725	Մարկիզ	3709	Թէրեզ	1785
Էքիօզաս	3377	Գիտա	4211	Հիսարլիք	1531	Քեքսա	2557	Պիլիզ	1117
Գարանտ	1522	Գոշենս	987	Հիսար	2720	Թէյլ	1957	Զէյրեք	1208
Գոզանիա	1354	Տալլա	2398	Հոզարէզ	2800	Մանիֆէսթ	1785	Բոսֆոր	1592
Գիտա	1979	Տրաբզ	1715	Հեմմոկ	595	Մարիա	3418	Բ. Գիւլլեր	1546
Գրիւնա	341	Գիրոմա	504	Իսպէ	2356	Նէրա	1988	Գոլիա	3327
Գրէնֆալ	1481	Լոնդրա	3451	Իտանա	3840	Սէրֆ	4180	Գոլիտա	1472
Գէլիզ	1671	Բուրգաս	1780	Հիլեն	1090	Սիմարիս	4987	Բոսֆորիա	687
Դարիլէյս	1857	Բրազիլ	1347	Գիլսա	1533	Գրլանա	1533	Գլորանա	3479
Դամիզ	1944	Նիսա	936	Գոլէնի	3307	Բարիզեր	93	Վասար	1914
Դազա	1164	Յունանա	1731	Գոզեա	700	Բար	51	Զէյս	1352
Գիրանտ	2779	Զրամիզիա	49	Լիս	1058	Բրանֆոզ	1325	Զեյրեքան	2298
Մեքերա	1534	Նարանջաս	1598	Լեբանոն	1917	Բիհարա	983	Նիսա	1250
Գլոս	2697	Գարիֆէ	3030	Լիմօնիա	1642	Բոլլս	1848	Տիրա	1903
Գուլուրա	4325	Գիրանդա	1968	Լարիսա	1174	Բոզէա	1782		

Գիտնական չոգենաւը, նուապետ Շէքրլ, ընդհանուր վաճառքով Հրէն հոս հասած է։
Դիմել առ գործակալս Ճ. ՀԻԼՄԻ ԷՆԷ ԹԷՔՕ
Թիւ 58—64. Գալաթա Մեկնելի խան. Գալատիա 277

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ծանրաբեռնութիւնը
Դշ. 28/11 Ցանցա ժամ 4էն յետ միջօրէի։
Դշ. 27/12 Դարձ, Բիրք, Հէրբանդիրա ժամ 10էն միջօրէէն առաջ (Հայաստանեցիներ Հէրբանդիրա, Բարտ-Ճաքս, Խաֆանիկէանի եւ Գիրա)։
Մշ. 28/13 Ցանցա ժամ 10էն միջօրէէն առաջ։
Օշ. 28/13 Թէոսալ, Սիրեզ, Սամսուն, Օռամա, Պիրանտոն, Տրապիզոն, Բիրք եւ Գանոնա ժամ 4էն յետ միջօրէի։
Ո ք. 1/14 Ցանցա ժամ 4էն յետ միջօրէի։

ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՇԱՐԱՒԵՆ ԻՐ ՀԵՏԵՎԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՊԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆԵՐԻՆ
Մարտ 17էն Սիրիսսի, Անատ. հէրքէն։
ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆ
Մարտ 18էն Սիրիսսի, ուղ. Մարսիլիա։
Ճանապարհորդներ Բարիզի կամար։ Առաջին դասի 4100 ֆրանք. Երկրորդ 3100 ֆրանք։ Ծանրաբեռնութիւն կամար, ստանալ Գալաթայի Բոսֆորի Գարագիոլ։ 516 Ք. ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ՓԷՐՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆԵՐՈՒ
Ամէն տարի ելլու ամիսը 12 իրենի Լիվերպուլ
Գնացքի գին

Անուանք	Թանաք	Անուանք	Թանաք
Բիւէրնիա	18900	Սարլիսարիա	[illegible]
Սարասնիա	18900	Թանիսլարիա	[illegible]
Լուքանիա	12952	Վերլա	[illegible]
Թուրանիա	12950	Բասլա	[illegible]
Սալիմանիա	8845	Բրիտանիա	[illegible]
Սուանիա	8133	Սիրիա	[illegible]
Ֆրուսիանիա	8120	Նուբիա	[illegible]
Մէնիկա	7500	Սուրիա	[illegible]
Գլասկոնիա	7293	Ֆինիսիա	[illegible]

Դիմել առ ՀԱԼԻ և ՍԷՆԷՐ
Joly et Senger
Մեծ Գալաթայի խան, Թիւ 6, 7, 8, Գալաթա։ Թաքսիմ Ուսուցիչներ փողոցներն

ՄԱՍ
ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՇՐՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլ, Գլասգով, Մանչեսթրով և Սու-Մոզ Գիլս քանաք ընկերաց

Անուանք	Թանաք	Անուանք	Թանաք
Բամսէրա	3000	Բիրա	3500
Գնալ	3000	Նէրէիս	3400
Գրլսոն	3000	Սանդրա	3250
Գիտանգաս	3000	Բիրա	3250
Ֆարրա	3000	Ֆրիսիա	3000
Ֆարանդ	3000	Գարանդ	1500
Ֆարարիս	3500	Գրլիս	1500

Դիմել առ Ֆ. Ֆ. ԼԻՊՕԼ և ԸՆԿ
Գալաթայ խան
ՀԷՄՄ ՄԵՍ և ԸՆԿ.
194 31, Հէյրա Սարքիս Լիվերսու
Ճանապարհորդ ՍԵՐԳԷ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Երբեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Սարս 1 (Ն. Տ.) շաբաթ օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ – ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵՑԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 222 խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 221 խառն Իրկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
10 25	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմ.	1 25
11 7	» Կէօքճէ քէօրբ »	12 45
12 5	» Սապանճա բունար »	12 3
12 59	» Ակասունա »	11 7
1 41	» Զէքիրլէր »	10 23
2 37	» Տէօյէր »	9 35
3 6	» Իհսանիյէ »	8 50
3 30	» Համամ »	8 23
3 44	» Կազլիկէօլ համամ »	8 14
4 31	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	7 43
5 11	» Գէօյիւք Զօպանլար »	6 50
6 6	» Զայ »	6 3
6 51	» Իսկաքլու »	5 10
7 15	» Եասսիան »	4 45
7 46	» Ագ Շէհիր »	4 23
8 18	» Ադաբի քէօյ »	3 43
9 —	» Զավուշճը քէօյ »	3 5
9 38	» Իլկին »	2 33
10 25	» Գասաբն-Խանը »	1 39
11 20	» Սէբայ-Ինի »	12 57
11 52	» Մէյսան »	12 17
12 52	» Բունար-Պաշը »	11 12
1 30	ժմ. Գոնեա մկն.	10 30
Իրկն.		առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԷՏԻՐԻՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 122 խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 121 խառն Իրկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	10 —
12 44	» Ագ Պունար »	9 18
1 24	» Այբիւ Քէօյ »	8 46
2 4	» Գէյլիք Ախաւր »	7 58
3 9	» Սարիքէօյ »	7 1
3 58	» Գիշէր »	6 4
4 35	» Սարիլէր »	5 27
5 9	» Գէյլիք Քէօփրիւ »	5 —
6 3	» Բօլաթլի »	4 16
7 21	» Մալի Քէօյ »	2 49
8 15	» Սէնճան Քէօյ »	1 47
9 —	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	1 —
Իրկն.		առտ.

ՀԱՄԻՏԻԼ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 425 խառն Առտու	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 426 խառն Իրկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
5 27	մկն. Ատա-Բազար ժմ.	7 13
5 45	ժմ. Համիտիլ մկն.	7 —

ԱԼԱՇԵՀԻՐԻՆ ՔԷՕԹԱՀԻՆ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առտու	Թ. 324 խառն Իրկն.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առտու	Թ. 323 խառն Իրկն.
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
1 5	11 15	մկն. Ակասունա ժմ.	12 30	10 35
1 25	11 35	ժմ. Քէօթահիա մկն.	12 10	10 15

— 5 —

«ԿԱ՛ՐԳ ԴԻՐ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐՈՒԴ ՄԷՋ»

(ՄԵԾ ՀՕՐ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ ԱՌ ԻՐ ԲՈՒՆՈՒՀԻՆ)

Վերջերս փոքճառութիւն ունեցար, սիրելիդ Մարգարիտ, թէ միանգամ երբ ընտանեաց մայր մը իր տնեմեան սէջ կը միացնէ այս գեղեցիկ տիտղոսին յարակից բոլոր պայմանները. այն տունն նա կը ներկայացնէ բարեբարութեան, ուղղամտութեան, ներող մտութեան, բարեշտութեան լաւ խօսելու ու լաւ վարուելու այնպիսի կատարեալ ամբողջութիւն մը՝ որ իր աղջիկը լաւ կրթելու համար, կը բաւէ միայն ապրիլ իր սիրելի դաւակին տչքերուն առջեւ։ Պատուէրները չատ տրժէք չունին՝ մանկութեան ամբողջ ընթացքին մէջ առնուած այս կենդանի դասերուն առընթեր, դասեր՝ որոնք չեն հերքուիր երբեք Նորատի աղջիկներն իրենց մայրերուն կողմէ տրուած օրինակներէն պաշտին առ՝ իրենց այն առաջին ծալքերը ու ընդունիլ այն զօրաւոր դրոշմները՝ զոր ապագային մէջ ոչինչ կրնայ եղծանել։

Կանգ կ'առնեմ, սիրելի աղջիկս, համոզուած ըլլալով թէ միտքս բացատրելու համար ըսի ինչ որ պէտք էր։ Զէի ուզեր պայքար մղել կանանց ազատագրութիւնին դէմ. ամբողջ հատոր մը պէտք էր առ այդ։ Կը փափաքէի միայն չշափելի օրինակով մը, ցոյց տալ քեզ թէ մինչեւ ո՛երբ կրնան հասնիլ առատաց մտածումներն ու փառասիրական վիսալանքները, երբ մարդ որդեգած չէ իր գաղափարներուն մէջ կարգ դնելու իմաստուն մտաւորութիւնը։

Թան սարեկան ես, Մարգարիտ, ընդ հուզ պիտի ըլլաս այն նազելի ու խոհական դեռատի կինը՝ զոր կը խոստանայ մանկամարդ աղջիկը ու, երբ կեանքի մէջ մտնես, հաւատի եմ թէ պիտի չտնենաս այն մտածութիւնը՝ թէ աշխարհս ալեր լաւ պիտի ըլլար կիներու վիճակին յեղաշրջումով։ Կանխաւ իմացիր ու այսուհետեւ հաւատի եղիր թէ կրկներեւոյթները խաբուսիկ են, և թէ ամենամեծ խոհեմութիւնը կը կայանայ անոնցմէ չխաբուելուն մէջ։ Կան հրապուրիչ նորամոտ ծիքներ (paradoxes), բայց միայն ճշմարտութիւնները յաւիտենական են։ Ա՛յս է վերջին խօսքս, իմ յոյժ սիրելի թոռնեակս։

Թարգմ. ՕՐ. ՆԱԶԵՆԻԿ ՊԱԼԼԱՐԵԱՆ
Կարին

Վ. ԵՐԶ

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿՈՐԵՒՈՐ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուս փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1էն երաշխաւորեալ գոյքը՝ Ֆր. 1,506,000,000

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը և որոնց կը պատկանի բոլորը շահը։ 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութեան մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի ապահովագրական և շահաւոր պայմանագրութիւն է, յանձնուած օրէն սկսեալ առիւծելի է, ընդարձակ զարգացման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառաց, անձնատանութեան և մի չեւ իսկ պատերազմի ատեն։ Տրդղերական բոլիսը կ'ենթաշնաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագիրն վճարելէ յետոյ, առանց յետագայ ապահովագիրն հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ։ 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առաջ տալու, վճարումները դադրեցնելէն մի չեւ 5 տարի վերջին շարունակելու առանձնաշնորհումը, յետամնաց ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւունց կուտայ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, ինչպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ. առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիները։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայմանն ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻՏՕԼ, ԵՒ ԸՆԿ.
Գլխաւոր Գործակալներ
Ա. ԶՈՒՀԱՒԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթալ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Գալաթիա